

PRAVILNIK

o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine-Pilot projekat 2

Sarajevo, august 2024. godine

Na osnovu člana 2.9 stav (1) tačke 2. i 7, a u vezi s članom 1.5, 5.3 stav (1), 5.4, 5.6 stav (2), 5.7 stav (1) 5.10, 5.21, 5.22 stav (1), 5.26 stav (1), 5.27 stav (1), 5.29 i 5.32 stav (2) i Poglavlja 14. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 i 24/24), člana 82. Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 24/24 i 31/24), člana 7, 8 i 9. Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine (broj: 05-1-02-2-419-1/24 od 03.04.2024. godine i broj: 05-1-02-2-419-2/24 od 16.08.2024. godine) i člana 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. i 27. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija (broj: 05-1-02-2-601-1/24 od 03.05.2024. godine), Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 59. sjednici, održanoj 29.08.2024. godine, donijela

PRAVILNIK

o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine-Pilot projekat 2

DIO PRVI – OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

Pravilnikom o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine (u daljnjem tekstu: Pravilnik) utvrđuje se procedura korištenja izbornih tehnologija na odabranim biračkim mjestima u osnovnim izbornim jedinicama: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar, u cilju efikasnijeg utvrđivanja rezultata na biračkim mjestima i na nivou osnovne izborne jedinice.

Član 2. (Biračka mjesta)

Glasanje putem optičkih skenera vršit će se na biračkim mjestima, kako slijedi:

1. Osnovna izborna jedinica 007B Novi Grad – 11 redovnih biračkih mjesta

KOD BM	Naziv BM	Lokacija
007B007	JABLANICA 1	DRUŠTVENI DOM JABLANICA - NOVI GRAD
007B009	DOBRLJIN	O.Š DOBRLJIN
007B015	SVODNA	O.Š. SVODNA
007B021	RADOMIROVAC	O.Š. RADOMIROVAC
007B024	POLJAVICE 1	O.Š. POLJAVNICE
007B040	SUHAČA	D.D. SUHAČA
007B042	REPOVAC	D.D. JABLANICA-NOVI GRAD
007B043	BULJUK	A.S. NOVI GRAD
007B047	JABLANICA 2	D.D. JABLANICA-NOVI GRAD
007B051	HOZIĆI	D.D. HOZIĆI
007B052	POLJAVNICE 2	OŠ POLJAVNICE

2. Osnovna izborna jedinica 009B Prijedor - 25 redovnih biračkih mjesta

KOD BM	Naziv BM	Lokacija
009B016A	KOZARAC 1A	OŠ KOZARAC
009B016B	KOZARAC 1B	OŠ KOZARAC
009B017	KOZARAC 2	OŠ KOZARAC
009B018	KOZARAC 3	OŠ KOZARAC
009B019	KOZARAC 4	OŠ KOZARAC
009B020	KOZARAC 5	OŠ KOZARAC
009B023A	KAMIČANI A	PŠ KAMIČANI
009B023B	KAMIČANI B	PŠ KAMIČANI
009B023C	KAMIČANI C	PŠ KAMIČANI
009B044	DONJA LJUBIJA 1	PŠ DONJA LJUBIJA
009B056A	PETROVO A	OŠ PETROVO
009B056B	PETROVO B	OŠ PETROVO
009B074	ČIRKIN POLJE 1	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B075	ČIRKIN POLJE 2	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B076	ČIRKIN POLJE 3	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B077	ČIRKIN POLJE 4	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B078	ORLOVAČA 1	NOVI DOM ORLOVAČA
009B079A	ORLOVAČA 2A	STARI DOM ORLOVAČA
009B079B	ORLOVAČA 2B	STARI DOM ORLOVAČA
009B080	RAŠKOVAC 1	MZ RAŠKOVAC - KOD STADIONA
009B081	RAŠKOVAC 2	STADION POLJANA - BEREK
009B100	PRIJEDOR CENTAR 4	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B101	PRIJEDOR CENTAR 5	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B102	PRIJEDOR CENTAR 6	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B111	DONJA LJUBIJA 2	PŠ DONJA LJUBIJA

3. Osnovna izborna jedinica 050ATuzla – 32 redovna biračka mjesta

KOD BM	Naziv BM	Lokacija
050A010	BRČANSKA MALTA 1	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A011	BRČANSKA MALTA 2	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A012	BRČANSKA MALTA 3	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A013	BRČANSKA MALTA 4	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A014	BRČANSKA MALTA 5	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A015	BRČANSKA MALTA 6	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A016	BRČANSKA MALTA 7	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A017	BRČANSKA MALTA 8	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A018	BRČANSKA MALTA 9	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A036	KULA 1	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A074	NOVI GRAD I 1	OŠ "NOVI GRAD"
050A075	NOVI GRAD I 2	OŠ "NOVI GRAD"
050A076	NOVI GRAD I 3	OŠ "NOVI GRAD"

050A077	NOVI GRAD I 4	OŠ "NOVI GRAD"
050A078	NOVI GRAD I 5	OŠ "NOVI GRAD"
050A079	NOVI GRAD II 1	OŠ "NOVI GRAD"
050A103	SLAVINOVIĆI 4	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A104	SLAVINOVIĆI 5	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A105	SLAVINOVIĆI 6	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A106A	SLAVINOVIĆI 7A	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A106B	SLAVINOVIĆI 7B	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A107	SLAVINOVIĆI 8	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A108	SLAVINOVIĆI 9	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A109	SLAVINOVIĆI 10	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A127	SJENJAK 6	OŠ "NOVI GRAD"
050A128	SJENJAK 7	OŠ "NOVI GRAD"
050A142	ŠI SELO 4	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A143	ŠI SELO 5	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A144	ŠI SELO 6	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A145A	ŠI SELO 7A	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A145B	ŠI SELO 7B	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A147	ŠI SELO 9	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“

4. Osnovna izborna jedinica 116A Visoko – 11 redovnih biračkih mjesta

KOD BM	Naziv BM	Lokacija
116A009	UVORIĆI	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO
116A011	GRAČANICA I	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO
116A020	NOVO NASELJE	GIMNAZIJA VISOKO
116A023	GORNJE ROSULJE I	OŠ KULIN BAN
116A031	GORNJE ROSULJE II	OŠ KULIN BAN
116A032	STARI GRAD-NOVO BRDO	OŠ KULIN BAN
116A033	STARI GRAD-KRALJEVAC	OŠ KULIN BAN
116A034	STARI GRAD-SEBILJ	OŠ KULIN BAN
116A035	PODVISOKI	OŠ KULIN BAN
116A041	ŽELJEZNIČKA STANICA	GIMNAZIJA VISOKO
116A047	GRAČANICA II	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO

5. Osnovna izborna jedinica 135A Vogošća – 48 redovnih biračkih mjesta

KOD BM	Naziv BM	Lokacija
135A001	KOBILJA GLAVA 1	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A002	KOBILJA GLAVA 2	OŠ ZAJKO DELIĆ,
135A003	KOBILJA GLAVA 3	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A004	KOBILJA GLAVA 4	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A005	HOTONJ 1	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ

135A006	HOTONJ 2	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A007	HOTONJ 3	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A008	HOTONJ 4	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A009	HOTONJ 5	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A010	HOTONJ 6	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A011	BLAGOVAC 1	DRUŠTVENI DOM BLAGOVAC
135A012	BLAGOVAC 1	POSLOVNI PROSTOR, UL. BLAGOVAC 1 BR. 192
135A013	TIHOVIĆI	DRUŠTVENI DOM
135A014	VOGOŠĆA 1	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A015	VOGOŠĆA 2	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A016	VOGOŠĆA 3	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A017	VOGOŠĆA 4	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A018	VOGOŠĆA 5	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A019	VOGOŠĆA 6	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A020	VOGOŠĆA 7	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A021	VOGOŠĆA 8	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A022	VOGOŠĆA 9	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A023	VOGOŠĆA 10	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A024	VOGOŠĆA 11	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A025	VOGOŠĆA 12	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A026	VOGOŠĆA 13	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A027	VOGOŠĆA 14	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A028	VOGOŠĆA 15	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A029	VOGOŠĆA 16	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A030	VOGOŠĆA 17	POSLOVNI PROSTOR, UL. KRIVOGLAVCI 1 BR. 6
135A031	SVRAKE 1	O. Š. POR. EF. RAMIĆ
135A032	SVRAKE 2	OŠ PORODICE EF. RAMIĆ
135A033	SEMIZOVAC1	OŠ PORODICE EF. RAMIĆ
135A034	SEMIZOVAC2	OŠ PORODICE EF. RAMIĆ
135A035	SEMIZOVAC3	OŠ PORODICE EF. RAMIĆ
135A036	GORA	OŠ GORA
135A037	HOTONJ 7	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A038	VOGOŠĆA 18	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A039	VOGOŠĆA	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A040	VOGOŠĆA19	POSLOVNI PROSTOR,
135A041	VOGOŠĆA 1	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A042	KOBILJA GLAVA 5	OŠ "ZAJKO DELIĆ"
135A043	HOTONJ 8	OŠ IZET ŠABIĆ. DONJI HOTONJ
135A044	HOTONJ 9	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A045	HOTONJ 10	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A046	BLAGOVAC 1	BLAGOVAC 1 POSLOVNI PROSTOR BLAGOVAC
135A047	VOGOŠĆA 20	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A048	VOGOŠĆA 21	OŠ ZAHIDA BARUČIJA

6. Osnovna izborna jedinica 176A Stolac – 9 redovnih biračkih mjesta

KOD BM	Naziv BM	Lokacija
176A003	PODGRAD 1	DJEČIJI VRTIĆ STOLAC
176A004	STOLAC 1A	OŠ STOLAC
176A006	RIVINE 1	OŠ RIVINE
176A010	HODOVO 1	OŠ HODOVO
176A013	STOLAC 3	OŠ STOLAC
176A014	RIVINE 2	OŠ RIVINE
176A015	PODGRAD 2	DJEČIJI VRTIĆ STOLAC
176A018	STOLAC 1B	OŠ STOLAC
176A019	HODOVO 2	OŠ HODOVO

7. Osnovna izborna jedinica 199A Mostar – 9 redovnih biračkih mjesta

KOD BM	Naziv BM	Lokacija
151A006	GUBAVICA	OŠ GUBAVICA
152A002	BLAGAJ 2	OŠ BLAGAJ
153A013	EKONOMSKA ŠKOLA 1	EKONOMSKA ŠKOLA
153A014	EKONOMSKA ŠKOLA 2	EKONOMSKA ŠKOLA
153A036	EKONOMSKA ŠKOLA 3	EKONOMSKA ŠKOLA
154A007C	O.Š. POTOCI	O.Š. POTOCI
155A026	CENTRALNA ZONA 1	VI. O.Š.
155A027	CENTRALNA ZONA 2	VI. O.Š.
156A005	GORANCI	MZ GORANCI

Član 3.

(Upotreba izraza u muškom i ženskom rodu)

Riječi koje su radi preglednosti u ovom Pravilniku, navedene u jednom rodu, bez diskriminacije se odnose i na muški i ženski rod.

Član 4.

(Pojmovi)

Pojedini izrazi korišteni u ovom Pravilniku znače:

1. „**Bar kod**“, u smislu ovog Pravilnika, je način označavanja izbornog materijala nizom crnih i bijelih linija koje je moguće posebnim uređajima optički prepoznati. Bar kod sadrži šifru osnovne izborne jedinice.
2. "**Birač**" je državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u Centralni birački spisak;
3. "**Direktna transmisija rezultata**" podrazumijeva automatski prijenos rezultata dobijenih u procesu skeniranja glasačkih listića na glavni server nakon zatvaranja biračkog mjesta i

uspostavljanja konekcije (putem USB modema sa SIM karticom/Dongla). bez utjecaja operatera ili nekog drugog lica.

4. „**Dobavljač**“ je firma koju je angažirala organizacija zadužena za nabavku optičkih skenera i opreme, njihovo podešavanje za rad, kao i izradu odgovarajućih aplikacija za elektronsko brojanje glasova i izvještavanje.

5. „**Donator**“ je međunarodna organizacija koja podržava Centralnu izbornu komisiju BiH kroz projekat Podrške izbornom integritetu u BiH.

6. "**Elektronsko/automatizirano prebrojavanje glasova**" podrazumijeva korištenje optičkih skenera za skeniranje, brojanje i evidentiranje glasova s glasačkih listića, osiguravajući brže, preciznije i efikasnije prebrojavanje glasova u poređenju s metodom ručnog prebrojavanja glasova.

7. „**Glavni operater**“ je lice imenovano od strane Centralne izborne komisije BiH koje koordinira rad operatera na nivou osnovne izborne jedinice i po zahtjevu operatera i predsjednika biračkog odbora učestvuje u rješavanju kompleksnijih tehničkih problema u radu izbornih tehnologija na biračkom mjestu.

8. „**Obrazac/Formular Elektronskih Rezultata (FER)**“ je štampani izvještaj dobijen u procesu skeniranja glasačkih listića i automatskog brojanja po završetku procesa glasanja.

9. "**Glasač**" je državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u Centralni birački spisak i koji je ostvario aktivno biračko pravo;

10. "**Osnovna izborna jedinica**" podrazumijeva općinu i izborne jedinice gradskog područja u kojoj se bira i konstituira ukupan broj predstavnika za određeni nivo vlasti i koje unutar sebe nemaju višečlane izborne jedinice.

11. "**Izborni materijal**" je materijal koji se koristi na biračkom mjestu i dijeli se na osjetljivi i neosjetljivi izborni materijal;

12. "**Jiis BiH aplikacija**" podrazumijeva računarski softver za unos i obradu izbornih rezultata po biračkim mjestima, izbornim jedinicama i ukupnih izbornih rezultata političkih subjekata;

13. "**Dijagnostički (kontrolni) listić**" je listić koji se koristi za testiranje prema potrebi.

14. "**Kombinacija**" je set svih glasačkih listića, za sve nivoe vlasti za koje se provode izbori, koje birač na biračkom mjestu preuzme od člana biračkog odbora koji izdaje glasačke listiće;

15. "**Kutija**" je ambalaža koja sadrži određeni broj vakuum pakovanja s glasačkim listićima za određenu izbornu jedinicu;

16. „**Kutija za pakovanje vreća s glasačkim listićima**“ je kartonska kutija u koju birački odbor pakuje vreće s upakovanim glasačkim listićima;

17. „**Male providne vreće s natpisom „Pomoćne vreće/Помоћне вреће**“ su vreće koje birački odbor koristi, kao pomoćno sredstvo, prilikom brojanja glasačkih listića, tako što u njih odlaže glasačke listiće za nivo vlasti koji trenutno ne broji.

18. "**Operater**" je lice imenovano od strane Centralne izborne komisije BiH zaduženo za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za povrat.

19. „**Organizacija**“ je međunarodna organizacija koja podržava Centralnu izbornu komisiju BiH pilotiranjem skenera u okviru projekat Podrške izbornom integritetu u BiH i pruža stručnu i tehničku pomoć u korištenju izbornih tehnologija.

20. "**Optički skener**" za glasačke listiće na izborima je uređaj koji čita i broji glasove skeniranjem označenih glasačkih listića kako bi se osiguralo precizno i efikasno brojanje. Nakon čitanja skener formira sliku (imidž) skeniranog listića,

21. "**Prebivalište**" je općina, grad ili distrikt u kojoj se državljanin nastanio s namjerom da tamo stalno živi;

22. "**Paket s glasačkim listićima**" je paket koji sadrži odgovarajući broj vakuum pakovanja s glasačkim listićima;

23. **“Paleta“** je ambalaža koja sadrži određeni broj kutija u kojima su vakuum pakovanja za određenu izbornu jedinicu;
24. **“Pomoćna glasačka kutija“** je kartonska glasačka kutija za glasanje putem mobilnog tima;
25. **“PLD vrećica“** je vrećica u kojoj se pakuje i zatvara štambilj nakon zatvaranja biračkog mjesta;
26. **“Pomoć drugog lica“** je pravo birača koji je slijep, nepismen ili fizički nesposoban da koristi pomoć drugog lica prilikom glasanja;
27. **“Proporcionalna zastupljenost“** je pojam koji se u svrhu ovog Pravilnika koristi na obrascima prilikom brojanja glasova datih kandidatima unutar političkog subjekta – lični glasovi u izbornom sistemu proporcionalne zastupljenosti;
28. **„QR kod“** je oznaka sačinjena od crnih kvadrata raspoređenih u kvadratnu mrežu na bijeloj pozadini koje sadrže kodirane informacije, koje se mogu čitati kamerom ili skenerom i obraditi kako bi se otkrile kodirane informacije. QR kod omogućava elektronsko bilježenje rezultata glasanja tokom skeniranja glasačkih listića, kao i povezivanje glasačkih listića sa skeniranim slikama nastalim u procesu skeniranja, a koje su pohranjene u memoriji skenera. QR kod ne sadrži bilo kakve informacije o identitetu birača koji je glasao niti podatak za koga je birač glasao.
29. **“Raseljeno lice“** podrazumijeva državljanina Bosne i Hercegovine kojem je status raseljenog lica utvrdio nadležni organ uprave za pitanja raseljenih lica u skladu sa zakonom;
30. **“Redovno biračko mjesto“** je biračko mjesto na kojem biračko pravo ostvaruje birač koji glasa za osnovnu izbornu jedinicu trenutnog prebivališta/boravišta.
31. **„RMS (engl. Results Management System)“** je aplikacija za prijenos elektronskih rezultata s biračkih mjesta obuhvaćenih pilot projektom do glavnog servera i koja se koristi za upoređivanje rezultata elektronskog i ručnog brojanja glasačkih listića.
32. **„SD kartica“** je poseban oblik memorije koji sadrže skenirane slike glasačkih listića i koje će iz skenera preuzeti izborna komisija i dostaviti u bazu podataka u Glavnom centru za brojanje glasova.
33. **„Sigurnosni pečat“** je plastični pečat s kojim se osigurava otvor zaštitne vreće u cilju zaštite izbornog materijala.
34. **“Sistem većinskog glasa“**, u svrhu ovog Pravilnika, je izborni sistem prema kojem mandat dobija kandidat koji osvoji najviše glasova;
35. **“Štambilj“** je pomoćno sredstvo pomoću kojeg se na glasačkom listiću stavlja otisak s podacima koje propiše Centralna izborna komisija BiH;
36. **“U-folija“** je providna plastična folija u koju se pakuje izborni materijal;
37. **„USB konektor“** je standardno sučelje kablovskog povezivanja za pametne telefone, računare i druge uređaje potrošačke elektronike.
38. **“USB modem sa SIM karticom/Dongle“** je mali hardverski uređaj koji se uključuje u računarski (skenerski) port radi pružanja dodatnih funkcija, kao što su internet konekcija, softverska zaštita ili bežična komunikacija.
39. **“Vakuum pakovanje“** je pakovanje propisanog broja glasačkih listića istog tipa zapakovanih u providnu foliju iz koje je izvučen zrak;
40. **„Zaštitna fascikla“** je fascikla u koju birač stavlja oba glasačka listića nakon glasanja, čime se osigurava dodatna tajnost glasanja do pojedinačnog ubacivanja glasačkih listića u skener.

DIO DRUGI – DUŽNOSTI BIRAČKOG ODBORA I IZBORNI MATERIJAL

POGLAVLJE I DUŽNOSTI PREDsjedNIKA I ČLANOVA BIRAČKOG ODBORA, OPERATERA, PRISUSTVO NA BIRAČKOM MJESTU I IZBORNI POSMATRAČI

Član 5.

(Dužnost predsjednika biračkog odbora i dužnost uloga članova biračkog odbora u procesu glasanja)

(1) Predsjednik upravlja radom biračkog odbora i zajedno s članovima biračkog odbora odgovoran je za zakonitost rada na biračkom mjestu; održava integritet procesa glasanja, odnosno brojanja i održava mir i red na biračkom mjestu i njegovoj okolini; popunjava sve potrebne obrasce; osigurava da na biračkom mjestu ne bude oružja ili opasnih predmeta; pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasanja; rješava sva pitanja koja se odnose na identifikaciju i pravo glasa birača i evidentira u Zapisnik o radu biračkog odbora ZARBO (u daljnjem tekstu: ZARBO) vrijeme i okolnosti svih iznimnih događaja na biračkom mjestu, uključujući prekid rada optičkih skenera i prelazak na redovnu proceduru glasanja uz saglasnost Centralne izborne komisije BiH, koju je prethodno osigurala izborna komisija osnovne izborne jedinice (u daljnjem tekstu: izborna komisija), na način da na svaku primjedbu upisanu u ZARBO napiše šta je poduzeo ukoliko je primjedba osnovana i određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora. Eventualni prekid rada u brojanju glasačkih listića predsjednik ili zamjenik predsjednika evidentira u ZARBO. Predsjednik biračkog odbora za birača čije ime nije upisano na biračkom spisku na tom biračkom mjestu je obavezan da izvrši provjeru s nadležnom izbornom komisijom na kojem biračkom mjestu taj birač glasa. Predsjednik biračkog odbora upotrebom pogodne aplikacije obavještava nadležnu komisiju o eventualnim nepravilnostima na biračkom mjestu, te na isti način dostavlja preliminarne rezultate izbora za sistem većinskog glasa.

(2) Predsjednik biračkog odbora, na biračkom mjestu na kojem je do 18.45 sati na izborni dan glasalo više od 350 birača, obavezno poziva svog zamjenika i zamjenike članova biračkog odbora da nakon zatvaranja dođu na biračko mjesto i da prisustvuju u procesu brojanja glasačkih listića.

(3) Predsjednik biračkog odbora, na biračkom mjestu koje je trebalo biti otvoreno u 07:00 sati, a biračko mjesto je u postupku otvaranja kasnilo od jedan do tri sata ili na kojem je prekid u toku glasanja bio od jedan do tri sata, prije zatvaranja biračkog mjesta obavezno poziva svog zamjenika i zamjenike članova biračkog odbora da nakon zatvaranja dođu na biračko mjesto i da prisustvuju u procesu brojanja glasačkih listića.

(4) Član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda osigurava kontrolu kretanja birača na biračkom mjestu i osigurava da se na biračkom mjestu ne naruši tajnost glasanja.

(5) Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju provjerava identitet birača; pronalazi ime birača u izvodu iz Centralnog biračkog spiska; upozorava birača da se mora potpisati identično kao na identifikacionom dokumentu i osigurava da se birač potpiše pored svog imena u izvodu iz Centralnog biračkog spiska u odgovarajućem šablonu. Potpis u Izvodu iz Centralnog biračkog spiska mora odgovarati potpisu u dokumentu kojim je izvršena identifikacija.

(6) Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića na prednjoj strani glasačkih listića, iznad teksta "Uputstvo za glasanje" u predviđeni pravougaonik na sredini stranice obavezno stavlja otisak štambilja pored kojeg se potpisuje, objašnjava biraču kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće uz napomenu da obavezno pogleda uputstvo o načinu glasanja na svakom glasačkom listiću, pojašnjava postupak opisan u članu 20, te posebno ističe upotrebu zaštitnih fascikli, ubacivanje

glasačkog listića u skener, pri čemu će skener povući glasački listić, izdaje glasačke listiće biraču i upućuje birača prema slobodnom prostoru na kojem mu se omogućava tajnost glasanja (u daljnjem tekstu: glasačka kabina). Ako birač ošteti glasački listić, na način da je glasački listić neupotrebljiv, fizički oštećen, pogrešno popunjen ili u procesu skeniranja zaglavljnjen i mora se fizički osloboditi iz skenera uz pomoć operatera, član biračkog odbora biraču izdaje novi glasački listić, a oštećeni glasački listić izuzima, na istom ispiše riječ „OŠTEĆENI“ i odlaže ga u za to predviđenu kovertu.

(7) Izgled, sadržaj i način postupanja sa štambiljom utvrđen je posebnom odlukom Centralne izborne komisije BiH.

(8) Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije vodi računa da oba glasačka listića budu ubačena u optički skener, prvo glasački listić za načelnika općine/gradonačelnika, a potom za općinsko/gradsko vijeće, odnosno skupštinu općine/grada, osim u slučaju grada Mostara kada se u skener ubacuju oba glasačka listića za gradsko vijeće. U slučaju da birač ne ubaci oba glasačka listiće koja su mu izdata na biračkom mjestu, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije upozorit će ga da je obavezan da to uradi. Ako birač ne postupi u skladu s ovim upozorenjem, predsjednik biračkog odbora će u ZARBO izvršiti evidenciju navedenog, zapisujući i podatke s identifikacionog dokumenta birača, te će birački odbor postupiti u skladu s članom 23. stav (10) ovog Pravilnika.

(9) Ako se birački odbor sastoji od predsjednika i dva člana, član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda istovremeno će obavljati i kontrolu glasačke kutije, dok će član biračkog odbora zadužen za identifikaciju birača istovremeno obavljati i izdavanje glasačkih listića.

(10) Članovi biračkog odbora individualno odgovaraju za učinjene nepravilnosti u okviru zaduženja koje dobiju od predsjednika biračkog odbora u skladu s Izbornim zakonom BiH i podzakonskim aktima Centralne izborne komisije BiH.

(11) Predsjednik biračkog odbora odgovoran je i za učinjene nepravilnosti člana biračkog odbora, ukoliko nije evidentirao uočene nepravilnosti i odmah izvijestio nadležnu izbornu komisiju.

(12) Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za osiguranje pravilnosti i tajnosti glasanja, pravilno brojanje, evidentiranje glasačkih listića i ispravno pakovanje izbornog materijala na biračkom mjestu.

(13) Predsjednik i članovi biračkog odbora moraju biti prisutni tokom cijelog procesa glasanja, uključujući i proces brojanja glasačkih listića shodno odredbi člana 5.5 Izbornog zakona BiH, osim u slučaju kada je potrebno obaviti glasanje na drugom biračkom mjestu za koje su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska ili zbog zdravstvenih i drugih opravdanih razloga nisu u mogućnosti da nastave dalje da obavljaju svoje dužnosti.

(14) Predsjednik biračkog odbora je obavezan obavijestiti izbornu komisiju o potrebi njegovog odsustva ili odsustva članova biračkog odbora s biračkog mjesta, kako bi izborna komisija mogla angažirati njihove zamjenike da dođu na biračko mjesto i preuzmu njihove funkcije. Predsjednik biračkog odbora je obavezan da sve promjene osoblja na biračkom mjestu evidentira u dio Z5 ZARBO "Zapažanja u toku glasanja".

Član 6.
(ZARBO – član 5.7 stav (1) Izbornog zakona BiH)

(1) Za svako biračko mjesto birački odbor dužan je voditi ZARBO koji je sastavni dio ovog Pravilnika. ZARBO je sačinjen tako da svaka stranica ima svoju kopiju na kojoj se preslikavaju podaci upisani na stranici. Svaka stranica obavezno sadrži broj biračkog mjesta.

(2) U ZARBO se upisuju podaci navedeni u članu 5.7 stav (1) tačka 1. do 4. Izbornog zakona BiH, te primjedbe i mišljenja člana biračkog odbora, birača ili akreditiranog posmatrača vezano za proces glasanja na način propisan članom 5.7 stav (2) Izbornog zakona BiH, kao i podaci o prekidima u glasanju zbog problema s optičkim skenerima, razlozima stavljanja u funkciju zamjenskog optičkog skenera ili razlozima prelaska na redovnu proceduru glasanja.

(3) ZARBO sadrži i tekst zakletve iz člana 2.1 stav (3) Izbornog zakona BiH koju potpisuju predsjednik i članovi biračkog odbora i njihovi zamjenici, ukoliko budu angažirani.

(4) U slučaju da je članu biračkog odbora, biraču ili akreditiranom posmatraču onemogućen upis primjedbe ili mišljenja u ZARBO, svoje primjedbe ili mišljenja dostavljaju direktno izbornoj komisiji o čemu izborna komisija bez odlaganja obavještava Centralnu izbornu komisiju BiH.

Član 7.
(Glavni operater i operater)

(1) Predsjednik biračkog odbora dužan je omogućiti glavnom operateru i operateru pristup biračkom mjestu.

(2) Glavni operater je lice imenovano od strane Centralne izborne komisije BiH, koje po zahtjevu operatera i predsjednika biračkog odbora učestvuje u rješavanju kompleksnijih tehničkih i logističkih problema u radu skenera na biračkom mjestu i izbornoj komisiji, te dostavlja skener i opremu na biračko mjesto i po potrebi vrši njihovu instalaciju. Glavni operater je zadužen za koordinaciju rada operatera na nivou osnovne izborne jedinice.

(3) Operater je lice imenovano od strane Centralne izborne komisije BiH zaduženo za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za povrat i obavezni su biti prisutni na svim biračkim mjestima na kojim se koriste optički skeneri.

(4) Operater instalira tehničku opremu potrebnu za provođenje pilot projekta, pod nadzorom predsjednika biračkog odbora. U koordinaciji s izbornim komisijama, odmah nakon zaprimanja opreme od strane biračkog odbora, provjerava funkcionalnost dostavljene opreme o čemu u koordinaciji s predsjednikom biračkog odbora izvještava izbornu komisiju.

(3) Po završenoj transmisiji rezultata sa skenera, a po naredbi predsjednika biračkog odbora, operater oslobađa skener s poklopca glasačke kutije i pakuje ga u zaštitnu kutiju s ostalom pratećom opremom skenera (baterija, USB modem sa SIM karticom/Dongle, kablovi itd.).

(4) Operater je obavezan da u koliko dođe do problema s radom skenera ili potrebe zamjene skenera, zamjeni postojeći skener novim skenerom koji će biti dostavljen od strane izborne komisije, a po zahtjevu predsjednika biračkog odbora.

Član 8. **(Prisustvo na biračkom mjestu)**

(1) Na biračkom mjestu u toku glasanja i brojanja glasačkih listića mogu biti prisutni predsjednik, članovi biračkog odbora i njihovi zamjenici, u slučajevima propisanim ovim Pravilnikom, glavni operater i operateri, akreditirani posmatrači i izuzetno pripadnici policije ukoliko je pozvana od predsjednika biračkog odbora u vrijeme kada je biračko mjesto zatvoreno za glasanje zbog narušavanja reda na biračkom mjestu.

(2) Na biračko mjesto u toku glasanja, po odobrenju predsjednika biračkog odbora, na kraći vremenski period mogu ući i predstavnici medija, ali im je zabranjeno narušavati tajnost glasa, snimati birače u glasačkoj kabini i ometati izborni proces. Na biračkom mjestu zabranjeno je davanje izjava medijima.

(3) U svrhu pružanja savjetodavne pomoći biračkim odborima, kao i preuzimanja zelenih kopija s izbornim rezultatima na biračko mjesto mogu ući predsjednik, član izborne komisije ili ovlašteno lice izborne komisije.

(4) U svrhu obilaska biračkih mjesta na izborni dan na biračko mjesto, u pratnji predsjednika ili člana izborne komisije, mogu ući i predsjednik i/ili članovi Centralne izborne komisije BiH kao i ovlašteni službenici Sekretarijata Centralne izborne komisije BiH.

(5) Na izborni dan, u svrhu otklanjanja tehničkih problema u radu sa skenerom ili pratećom opremom, te neophodnosti zamjene skenera, glavni operater koji donese zamjenski skener ili opremu može ući na biračko mjesto i dostaviti skener ili opremu predsjedniku biračkog odbora, što predsjednik biračkog odbora evidentira u ZARBO, te nakon toga napušta biračko mjesto.

Član 9. **(Akreditirani posmatrači)**

(1) Birački odbor mora omogućiti akreditiranim posmatračima nesmetano posmatranje cijelog procesa glasanja i prebrojavanja glasačkih listića i upisa svih primjedbi u ZARBO.

(2) Birački odbor je obavezan da omogući posmatračima jasan uvid u sve izborne aktivnosti. Predsjednik biračkog odbora je obavezan odgovoriti na upit posmatrača koji je za vrijeme posmatranja utvrdio nepravilnosti u procesu koji posmatra, a ukoliko je posmatrač nezadovoljan pojašnjenjem, predsjednik biračkog odbora mu obavezno omogućava da upiše primjedbu u dio Z6 ZARBO.

(3) Ukoliko posmatrač utvrdi nepravilnost u radu člana biračkog odbora za identifikaciju i utvrđivanju identiteta birača koji se potpisao na izvod iz Centralnog biračkog spiska, predsjednik biračkog odbora će omogućiti posmatraču provjeru identiteta birača i provjeru na izvodu iz Centralnog biračkog spiska.

(4) Posmatrač ima pravo da posmatra brojanje glasačkih listića s udaljenosti s koje može jasno vidjeti sve aktivnosti biračkog odbora, a da ne ometa postupak brojanja glasačkih listića. Birački odbor će brojati glasačke listiće na način da posmatrač koji stoji u blizini jasno vidi glasačke listiće.

(5) Predsjednik biračkog odbora je dužan osigurati posmatračima vidljivim kopije početnog izvještaja skenera, Obrasca elektronskih rezultata (FER) i ZR obrazaca.

POGLAVLJE II PRIMOPREDAJA IZBORNOG MATERIJALA

Član 10. (Izborni materijal)

(1) Centralna izborna komisija BiH osigurava svim biračkim mjestima za glasanje putem optičkog skenera izborni materijal koji se sastoji od:

a) osjetljivog izbornog materijala:

- 1) glasački listići,
- 2) obrasci iz člana 57. ovog Pravilnika, izuzev obrasca iz tačke 15)
- 3) izvodi iz konačnog Centralnog biračkog spiska po biračkim mjestima (za birača koji glasa na redovnom biračkom mjestu)
- 4) štambilj iz člana 2. stav (1) tačka 35. ovog Pravilnika
- 5) optički skener s glasačkom kutijom i pratećom opremom (glasačke kutije s poklopcima posebno izrađene za pričvršćivanje skenera na vrhu, USB modem sa SIM karticom/Dongle, SD kartice, adapter za napajanje s kablom, kabal vanjske memorije, termalni papir za ispis izvještaja prilikom otvaranja i zatvaranja biračkog mjesta i druge izvještaje, list za čišćenje skenera ako se pojavi digitalna linija zbog prljavštine na skeneru, dijagnostički (kontrolni) glasački listić za operativnosti skenera na dan izbora, slušalice za glasovnu potvrdu glasačkog listića za slabovidne i nepismene birače, olovka za glasanje, šifre za lica ovlaštena za rad sa skenerom, vanjska baterija u slučaju nestanka struje),
- 6) pečati sa serijskim brojevima za glasačku kutiju sa skenerom, kao i pečati za zaštitu operacijskih portova (konektora) na skeneru (USB konektor, baterijski konektor i dr.).

b) neosjetljivog izbornog materijala:

- 1) kandidatske liste,
- 2) dio potrošnog biračkog materijala (glasačke kabine, poster, vreće za pakovanje izbornog materijala, i dr.)
- 3) priručnik s procedurama, poster kako se glasa putem skenera, poster kako označiti i ubaciti glasački listić u skener i poster kako upakovati izborni materijal s pilot biračkih mjesta,
- 4) zaštitnu fasciklu u koju se stavljaju glasački listići nakon označavanja do ubacivanje u skener,
- 5) kutija za pakovanje vreća s glasačkim listićima,

6) naljepnice za skener s brojem biračkog mjesta i crvene naljepnice "Rezultati nisu preneseni".

7) kutije za pakovanje skenera.

(2) Glasački listići iz stava (1) tačka a) alineja 1. ovog člana su glasački listići za redovno biračko mjesto prilagođeni za skeniranje.

(3) Centralna izborna komisija BiH osigurava da se svaka vreća za pakovanje izbornog materijala označi „Bar kodom“ koji je drugačiji za svaku posebnu vreću. Na osnovu „Bar koda“, Centralna izborna komisija BiH zadužuje izbornu komisiju vrećama za pakovanje izbornog materijala koje se nalaze u kutijama s neosjetljivim izbornim materijalom.

(4) Centralna izborna komisija BiH, za Lokalne izbore 2024. godine, svim izbornim komisijama s neosjetljivim izbornim materijalom dostavlja i male providne vreće, s natpisom „Pomoćne vreće/Помоћне вреће“. Centralna izborna komisija BiH dostavlja izbornoj komisiji dovoljan broj vreća za svako redovno biračko mjesto.

(5) Izborna komisija, s ostalim izbornim materijalom, izdaje biračkom odboru za provođenje lokalnih izbora 1 (jednu) vreću iz stava (3) ovog člana.

(6) Birački odbor obavezno zadužene male providne vreće vraća izbornoj komisiji zajedno s drugim izbornim materijalom.

(7) Izborna komisija male providne vreće čuva na pogodnom i osiguranom mjestu do provođenja narednih redovnih izbora.

(8) Birački odbor vreće iz stava (3) ovog člana koristi u postupku brojanja glasačkih listića nakon otvaranja glasačke kutije, na način da u njih sprema glasačke listiće za nivo vlasti koji trenutno ne broji.

Član 11.

(Odgovornost za distribuciju izbornog materijala)

(1) Centralna izborna komisija BiH odgovorna je za distribuciju i sigurnost izbornog materijala iz stava (1) člana 10. do izborne komisije.

(2) Izborna komisija, od momenta preuzimanja izbornog materijala od Centralne izborne komisije BiH odgovorna je za dostavu i raspodjelu izbornog materijala po biračkim odborima na području osnovne izborne jedinice i za njegovu sigurnost do momenta predaje biračkim odborima. Izborna komisija je od momenta preuzimanja cjelokupnog izbornog materijala od biračkih odbora odgovorna za sigurnost izbornog materijala, do njegovog uručenja Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

(3) Za primopredaju izbornog materijala iz stava (2) ovog člana od i prema Centralnoj izbornoj komisiji BiH odgovoran je predsjednik izborne komisije ili član izborne komisije kojeg predsjednik ovlasti u pisanoj formi.

Član 12.

(Dostava izbornog materijala član 5.3 Izbornog zakona BiH)

(1) Centralna izborna komisija BiH dostavlja izbornoj komisiji izborni materijal iz člana 10. stav (1) tačka a) alineje 1), 2) i 4) i tačke b) alineje 1) ovog Pravilnika, najkasnije tri dana prije dana

održavanja izbora, a iz člana 10. tačke a) alineje 3) i neosjetljivi izborni materijal iz tačke b) alineja 2) i alineja 5) ovog Pravilnika, najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora. Skeneri, svi pripadajući materijali poput baterija/akumulatora, kablova, glasački listići i glasačke kutije i ostali materijali iz člana 10. stav (1) tačka a) alineje 5) i 6) i tačke b) alineje 3), 4), 6) i 7) dostavit će dobavljač direktno izbornim komisijama, na način kako je to utvrdila Centralna izborna komisija BiH, najkasnije tri dana prije dana održavanja izbora.

(2) Prilikom primopredaje skenera i opreme obaviti će se testiranje tehničke ispravnosti skenera, u prisustvu operatera, predstavnika Centralne izborne komisije BiH, donatora, organizacije i dobavljača, nakon čega će se potpisati obrazac o tehničkoj ispravnosti predanog skenera i opreme. Nakon preuzimanja, za distribuciju skenera i prateće opreme na biračka mjesta odgovorna je izborna komisija.

Član 13.

(Obrasci PO-1 i PO-2 – član 5.4 stav (2) Izbornog zakona BiH)

(1) Nadležna izborna komisija dužna je tokom preuzimanja izbornog materijala od Centralne izborne komisije BiH provjeriti ukupan broj primljenih optičkih skenera, kutija glasačkih listića za skener i preostalog izbornog materijala i potvrditi prijem u odgovarajuće primopredajne obrasce izbornog materijala – obrazac PO-1 i obrazac PO-2, koji su sastavni dio ovog Pravilnika.

(2) Potpisanu kopiju obrazaca iz stava (1) ovog člana izborna komisija zadržava za svoje potrebe, a ostale kopije zadržava Centralna izborna komisija BiH.

(3) Ukoliko izborna komisija, nakon prijema izbornog materijala iz stava (1) ovog člana, uoči određene nedostatke u pogledu količine i vrste primljenog izbornog materijala, dužna je odmah, a najkasnije u roku od 12 sati od prijema izbornog materijala, pismeno izvijestiti Centralnu izbornu komisiju BiH kako bi se otklonili uočeni nedostaci.

Član 14.

(Predaja izbornog materijala izornoj komisiji – član 5.26 Izbornog zakona BiH)

(1) Nakon zatvaranja biračkih mjesta i okončanja procesa brojanja i svih aktivnosti na biračkom mjestu, birački odbor dostavlja izornoj komisiji spakovan izborni materijal, uključujući i optički skener s kutijom, baterije, kablove, kao i zamjenski skener ukoliko je došlo do zamjene pokvarenog skenera tokom procesa glasanja, na način propisan članom 39. ovog Pravilnika.

(2) Predsjednik biračkog odbora uz pomoć operatera dužan je da opremu iz stava (1) ovog člana uz osjetljivi izborni materijal dostavi s biračkog mjesta izornoj komisiji, gdje se prikuplja do povrata Centralnoj izornoj komisiji BiH.

(3) Izborna komisija pri preuzimanju izbornog materijala od biračkog odbora provjerava da li je izborni materijal upakovan na propisan način i potvrđuje prijem u obrascu Zapisnik BO-IK. Ukoliko uoči da izborni materijal nije propisno spakovan ili da određeni materijal nedostaje, poziva birački odbor da otkloni uočene nedostatke uz prisustvo posmatrača, a pod kontrolom izborne komisije.

Član 15.

(Predaja izbornog materijala Centralnoj izornoj komisiji BiH)

(1) Izborna komisija priprema izborni materijal s biračkih mjesta za predaju Centralnoj izornoj komisiji BiH.

(2) Centralna izborna komisija BiH pri preuzimanju izbornog materijala od izborne komisije osnovne izborne jedinice provjerava da li je izborni materijal spakovan na propisan način, te skenira sve „bar kodove“ na vrećama iz člana 10. stav (2) ovog Pravilnika, nakon čega potvrđuje prijem u primopredajnom obrascu izbornog materijala Zapisnik IK-CIK BiH.

(3) Ukoliko prilikom skeniranja “bar kodova” na vrećama, određena vreća ne posjeduje “bar kod”, osoblje Centralne izborne komisije BiH preuzima vreću uz naznaku u primopredajnom obrascu iz stava (1) ovog člana broja plastičnog pečata navedene vreće. Isto tako ukoliko se uoče određeni nedostaci u pakovanju izbornog materijala, nadležno lice Centralne izborne komisije BiH nalaže izornoj komisiji da odmah otkloni uočene nedostatke.

(4) Obrazac iz stava (1) ovog člana izborna komisija kopira i kopiju zadržava za svoje potrebe, a original obrazac zadržava Centralna izborna komisija BiH.

Član 16.

(Pakovanje i primopredaja glasačkih listića – član 5.4 Izbornog zakona BiH)

(1) Glasački listići dostavljaju se izornoj komisiji zapakovani u odgovarajući broj paleta u zavisnosti od ukupnog broja kutija glasačkih listića za skener koji se isporučuju datoj osnovnoj izornoj jedinici.

(2) Vakuum pakovanja s glasačkim listićima za biračka mjesta na teritoriji date osnovne izborne jedinice zapakovani su u kutije. Svako redovno pilot biračko mjesto dobija jednu ili više kutija s glasačkim listićima.

(3) Svaka paleta s glasačkim listićima označava se sljedećim podacima:

- a) jedinstvenom oznakom, odnosno serijskim brojem palete;
- b) nazivom osnovne izborne jedinice;
- c) brojem kutija koje se nalaze na paleti;
- d) brojevima biračkih mjesta na koje se kutije s te palete odnose i
- e) podacima o ukupnom broju i tipu glasačkih listića koji se nalaze na paleti.

(4) Svaka kutija s glasačkim listićima označava se sljedećim podacima:

- a) brojem biračkog mjesta;
- b) nazivom osnovne izborne jedinice;
- c) oznakom tipa glasačkih listića koji su zapakovani u kutiju;
- d) podacima o ukupnom broju glasačkih listića zapakovanih u kutiju i
- e) podacima o rednom broju kutije i ukupnom broju kutija za dato biračko mjesto.

(5) Centralna izborna komisija BiH će tokom štampanja i pakovanja glasačkih listića u štampariji posebnom odlukom imenovati komisiju iz reda zaposlenih Sekretarijata Centralne izborne komisije BiH za stalni nadzor i kontrolu štampanja i pakovanja glasačkih listića, što podrazumijeva i kontrolna brojanja glasačkih listića prije pakovanja u plastične folije, metodom slučajnog uzorka. Ovom odlukom će Centralna izborna komisija BiH odrediti i jednog člana Centralne izborne komisije BiH za koordinaciju rada ove komisije.

(6) Centralna izborna komisija BiH će posebnom odlukom odrediti lica koja će vršiti nadzor nad izradom papira za glasačke listiće za skener i njegovog pakovanja na palete.

(7) Lica iz stava (5), odnosno komisija iz stava (6) ovog člana dužna je Centralnoj izbornoj komisiji BiH dostavljati informaciju u pisanom obliku o toku realizacije određenih aktivnosti, te po završetku podnosi pisani izvještaj o izvršenom nadzoru i kontroli izrade glasačkih listića, odnosno štampanju i pakovanju glasačkih listića.

Član 17.

(Glasačka kutija, skeneri i pomoćne vreće)

(1) Izborna komisija je dužna glasačke kutije propisno uskladištiti, evidentirati njihovo brojno stanje i eventualna oštećenja i nedostatke te čuvati za potrebe narednih izbora kao stalno materijalno sredstvo.

(2) Optičke skenere će, kao dio izbornog materijala, izborna komisija tretirati kao osjetljiv/materijal, i čuvati od fizičkih oštećenja. Ostala oprema koja ide uz skenere, kao što su baterija, akumulator, kablovi i dr. se čuva zajedno sa skenerom.

(3) Izborna komisija dužna je vreće iz člana 10. stav (3) ovog Pravilnika, propisno skladištiti, evidentirati njihovo brojno stanje i eventualna oštećenja i nedostatke te čuvati za potrebe narednih izbora kao stalno materijalno sredstvo.

(4) Evidenciju brojnog stanja glasačkih kutija iz stava (1) ovog člana izborna komisija dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH uz redovni izvještaj o radu, dok evidenciju vreća iz člana 10. stav (3) ovog Pravilnika izborna komisija dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH, samo izuzetno, u slučaju potrebe za dodatnim vrećama, i to početkom izborne godine.

(4) Vrste i postupanje s glasačkom kutijom Centralna izborna komisija BiH će regulirati posebnim propisom.

DIO TREĆI – REDOVNA BIRAČKA MJESTA

POGLAVLJE I PAKOVANJE I PREDAJA GLASAČKIH LISTIĆA IZBORNIM KOMISIJAMA

Član 18.

(Redovno biračko mjesto – član 5.4 Izbornog zakona BiH)

Redovno biračko mjesto na kojem se koriste skeneri dobija broj glasačkih listića prema broju birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za određeno biračko mjesto, koji se zaokružuje na sljedećih 10.

Član 19.

(Pakovanje glasačkih listića)

(1) Paketi s glasačkim listićima za određeno redovno biračko mjesto sadrže odgovarajući broj vakuum pakovanja od 200 glasačkih listića istog izbornog nivoa. Ukoliko je broj glasačkih listića

za određeno redovno biračko mjesto manji od 200, ili ako ukupan broj listića nije djeljiv s 200, ostatak glasačkih listića za skener će biti smješten u posebno vakuum pakovanje, ako ta razlika bude veća od 50. Ako ta razlika bude iznosila 50 ili manje glasačkih listića za skener, listići će biti smješteni u isto pakovanje s 200 listića, uz obavezno navođenje tačnog broja listića koje sadrži to pakovanje.

(2) Svako vakuum pakovanje označava se podacima o tipu glasačkih listića, brojem redovnog biračkog mjesta, nazivom i kodom osnovne izborne jedinice i ukupnim brojem glasačkih listića za skener koji se nalaze u pakovanju, uz numeraciju broja pakovanja za svaki nivo na način koji odredi Centralna izborna komisija BiH.

(3) Osim podataka iz stava (2) ovog člana na vakuum pakovanju se nalazi naljepnica s „bar kodom“, koji sadrži šifru osnovne izborne jedinice.

POGLAVLJE II PRIJE OTVARANJA BIRAČKIH MJESTA

Član 20.

(Dan uoči izbora na redovnom biračkom mjestu – član 5.3 stav (1) Izbornog zakona BiH)

(1) Izborna komisija donosi plan predaje izbornog materijala biračkom odboru na biračkom mjestu.

(2) Prema planu iz stava (1) ovog člana, izborna komisija će dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta, dostaviti biračkom odboru izborni materijal i to:

- a) izvod iz Centralnog biračkog spiska za određeno biračko mjesto;
- b) odgovarajući broj glasačkih listića;
- c) odgovarajući broj glasačkih kutija za skener;
- d) jedan optički skener po biračkom mjestu, s dodatnom opremom, kako je propisano članom 10. stav (1) tačka a) alineja 5) i 6),
- e) komplet obrazaca za biračko mjesto;
- f) kandidatske liste, odnosno postere s izgledom glasačkih listića na kojima se glasa u toj izbornoj jedinici;
- g) postere s uputstvima kako se glasa putem skenera, postere kako označiti i ubaciti glasački listić u skener i postere kako upakovati izborni materijal s pilot biračkih mjesta,
- h) ZARBO iz člana 6. stav (1) ovog Pravilnika i
- i) potrošni materijal prema specifikaciji iz ZARBO neophodan za proces glasanja i brojanja glasačkih listića;
- j) štambilj za dodatnu zaštitu glasačkih listića za skener
- k) priručnik s procedurama,
- l) zaštitnu fasciklu u koju se stavljaju glasački listići nakon označavanja do ubacivanja u skener,
- m) naljepnica za skener s brojem biračkog mjesta i crvena naljepnica "Rezultati nisu preneseni"
- n) kutije za skener.

(3) Birački odbor, uz asistenciju operatera, prilikom primopredaje izbornog materijala od strane izborne komisije, provjerava da li je izborni materijal koji je primio od izborne komisije kompletan i u ispravnom stanju, i potpisuje u ZARBO. Ukoliko birački odbor, uz asistenciju operatera, utvrdi da izborni materijal nije kompletan ili da je skener tehnički neispravan, odmah o tome obavještava izbornu komisiju koja je obavezna da u kontaktu s Centralnom izbornom komisijom BiH otkloni sve nedostatke, odnosno da zamijeni neispravan skener, u najkraćem roku.

(4) Predsjednik, operater, i članovi biračkog odbora nakon prijema izbornog materijala potpisuju zakletvu u ZARBO.

(5) Nakon primljenog izbornog materijala predsjednik i članovi biračkog odbora provjeravaju prostor koji je predviđen za biračko mjesto i otklanjaju eventualne nedostatke ako utječu na zakonitost rada biračkog odbora. Zapažanje o stanju biračkog mjesta upisuje se u ZARBO. Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za sigurnost izbornog materijala na biračkom mjestu od trenutka prijema materijala pa do završetka svih svojih dužnosti nakon zatvaranja biračkog mjesta, okončanja procesa brojanja i uručenja izbornog materijala. Izborni materijal se u noći prije otvaranja biračkog mjesta čuva u zaključanim prostorijama na lokaciji biračkog mjesta. Policija osigurava birački materijal u noći prije otvaranja biračkih mjesta na lokacijama biračkih mjesta.

(6) Birački odbor uklanja s biračkog mjesta sve oznake i obilježja koja upućuju na političke stranke, vjerske simbole, kao i oznake koje imaju diskriminaciono značenje. Birački odbor postavlja na vidnom mjestu oznaku biračkog mjesta, ulaza i izlaza, smjera lokacije biračkog mjesta, zabrane unošenja i pokazivanja oružja i opasnih predmeta, zabrane pušenja, zabrane upotrebe fotoaparata, kamere, mobitela ili drugih sredstava kojima se može snimiti ili isporučiti zvučni, video ili tekstualni sadržaj na biračkom mjestu od momenta preuzimanja glasačkog listića pa do napuštanja biračkog mjesta, izlaže kandidatske liste i na vidljivom mjestu izlaže spisak članova biračkog odbora s nazivom političkog subjekta koji ih je nominirao.

(7) Predsjednik i članovi biračkog odbora uređuju biračko mjesto tako da se omogući nesmetano kretanje birača na biračkom mjestu.

(8) Birački odbor određuje mjesto za svaku glasačku kabinu na način da se otvor glasačke kabine okrene prema članovima biračkog odbora i posmatračima i da glasačka kabina bude dovoljno udaljena od članova biračkog odbora, posmatrača ili birača koji se identificira kako se ne bi povrijedila tajnost glasanja.

Član 21.

(Prije otvaranja biračkog mjesta – član 5.8 Izbornog zakona BiH)

(1) Svi članovi biračkog odbora i operater moraju doći na biračko mjesto najmanje sat vremena prije početka otvaranja biračkog mjesta. U tom vremenskom periodu samo članovi biračkog odbora, operateri i akreditirani posmatrači mogu biti prisutni na biračkom mjestu.

(2) Birački odbor na biračkim mjestima na kojima nije omogućen pristup licima iz člana 26. stav (4) ovog Pravilnika određuje posebno mjesto i postavlja glasačku kabinu ispred biračkog mjesta za ovu kategoriju birača.

(3) Prije otvaranja biračkog mjesta operater je dužan provjeriti funkcionalnost opreme o čemu izvještava izbornu komisiju putem predsjednika biračkog odbora. U slučaju problema u radu i funkcionisanju opreme, postupa se u skladu s instrukcijom iz člana 25. ovog Pravilnika.

(4) Prije početka glasanja predsjednik odnosno članovi biračkog odbora:

- a) upisuju sve potrebne podatke na kovertu;
- b) predsjednik biračkog odbora upisuje u Obrazac za brojno stanje broj birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska;

- c) ručno broje primljene glasačke listiće za skener za svaki izborni nivo i predsjednik biračkog odbora upisuje u Obrazac za brojno stanje ukupan broj primljenih glasačkih listića za skener;
- d) predsjednik biračkog odbora provjerava glasačku kutiju i pokazuje svim prisutnim licima da je glasačka kutija prazna, nakon čega operater pod nadzorom predsjednika biračkog odbora na glasačku kutiju stavlja skener i plastične pečate;
- e) predsjednik biračkog odbora u Obrazac za brojno stanje upisuje serijske brojeve pečata glasačke kutije;
- f) postavljaju zapečaćenu glasačku kutiju na mjesto gdje je svi prisutni mogu vidjeti;
- g) predsjednik upućuje operatera da isprinta početni izvještaj iz skenera iz kojeg je vidljivo da je početno stanje na skeneru „0“. Ovaj izvještaj potpisuju predsjednik i svi članovi biračkog odbora i prilaže uz ZARBO obrazac. Početni izvještaj se stavlja na uvid na prisutnim posmatračima;
- h) na vidnom mjestu objavljuju spisak članova biračkog odbora s naznakom političkog subjekta koji ih je nominirao;
- i) predsjednik upisuje u ZARBO vrijeme otvaranja biračkog mjesta;
- j) predsjednik provjerava posmatračev identifikacioni dokument s fotografijom, koji zadržava do momenta kada posmatrač napušta biračko mjesto, utvrđuje da li se ime posmatrača nalazi na akreditaciji i u ZARBO upisuje ime posmatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao, broj njegove akreditacije, vrijeme kada je posmatrač stigao i vrijeme kada je posmatrač napustio biračko mjesto;
- k) predsjednik upućuje posmatrače na mjesto gdje mogu sjesti i posmatrati izborne aktivnosti, te ih upozorava da se ne mogu miješati u izborni proces niti gledati u glasačku kabinu, ali da mogu postavljati pitanja u vezi s izbornim procesom i stavljati mišljenja ili primjedbe na izborni proces u ZARBO ili ih predati u pisanoj formi, uz obavezan potpis.

(5) Predsjednik biračkog odbora određuje dužnosti svim članovima biračkog odbora i to evidentira u dio Z3 ZARBO. U dio Z5 ZARBO predsjednik biračkog odbora također evidentira vrijeme svog odlaska sa biračkog mjesta, kao i vrijeme povratka na biračko mjesto.

(6) Ukoliko u toku glasanja član biračkog odbora napusti biračko mjesto i njegovu dužnost preuzme njegov zamjenik, predsjednik biračkog odbora, u dio Z5 ZARBO, evidentira vrijeme zamjene i razlog napuštanja biračkog mjesta. Zamjenik predsjednika ili zamjenik člana biračkog odbora prilikom dolaska na biračko mjesto prije preuzimanja dužnosti predsjednika ili člana potpisuje zakletvu u ZARBO.

Član 22.

(Postupanje biračkog odbora u slučaju neispravnosti u pakovanjima glasačkih listića)

(1) U slučaju da birački odbor prilikom provođenja procedure propisane članom 21. stav (4) tačka c) ovog Pravilnika utvrdi nepravilnosti:

- a) u vakuum pakovanjima glasačkih listića za skener nađu materijal koji nije glasački listić, ili glasačke listiće na kojima nema odštampanih kandidata, ili glasački listić ne sadrži kandidatske liste za izbornu jedinicu, ili glasačke listiće koje nije propisala Centralna izborna komisija BiH, obavezan je da ih odvoji i utvrdi njihov broj, kao i da utvrdi broj glasačkih listića koji su ispravni,
- b) u vakuum pakovanjima glasačkih listića prime manji broj glasačkih listića od predviđenog broja, a utjecao bi na proces glasanja zbog nedostatka glasačkih listića, odmah po saznanju o nepravilnostima iz tačke a) i b) ovog stava, obavještava izbornu komisiju.

(2) Izborna komisija po obavještenju biračkog odbora iz stava (1) ovog člana obavezna je otići na biračko mjesto i utvrđenu nepravilnost zapisati u ZARBO u dio "Prije otvaranja biračkog mjesta", te dostaviti pisani izvještaj o utvrđenoj nepravilnosti Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

(3) Ukoliko navedene nepravilnosti utječu na rad biračkog odbora u smislu nedostatka glasačkih listića za njihov rad, izborna komisija od biračkih odbora, s bližih biračkih mjesta uzima maksimalno po 100 glasačkih listića, te ih dostavlja biračkom odboru kojem nedostaju glasački listići.

(4) Postupak propisan u stavu (3) ovog člana izborna komisija obavlja zapisnički, a birački odbor iste te činjenice upisuje u Obrazac brojnog stanja u red 3 "Broj naknadno zaduženih/izuzetih glasačkih listića", gdje birački odbor kojem su izuzeti glasački listići upisuje broj izuzetnih glasačkih listića, a birački odbor kojem su dati glasački listići upisuje broj preuzetih glasačkih listića.

Član 23.

(Postupanje biračkog odbora u slučaju neispravnosti rada skenera)

(1) Pod nadzorom predsjednika biračkog odbora, te u prisustvu biračkog odbora, operater je obavezan da tehničku opremu potrebnu za provedbu pilot projekta instalira na biračkom mjestu odmah nakon zaprimanja opreme od strane izborne komisije (najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkog mjesta), te provjeri funkcionalnost dostavljene opreme putem kontrolnog glasačkog listića. Operater provlači dijagnostički (kontrolni) glasački listić kroz skener o čemu izvještava birački odbor.

(2) U slučaju problema u radu i funkcionisanju opreme postupa se u skladu s instrukcijom iz člana 25.

(3) U slučaju tehničkih problema s opremom, odluku o nastavku izbornih aktivnosti na biračkom mjestu donosi Centralna izborna komisija BiH.

POGLAVLJE III PROCEDURA GLASANJA

Član 24.

(Identifikacija birača, izdavanje glasačkog listića za skener i glasanje – član 5.13 i 5.16 Izbornog zakona BiH)

(1) Prilikom ulaska na biračko mjesto radi identifikacije i glasanja svaki birač mora predložiti jedan od važećih ličnih dokumenata, u skladu s članom 5.12 Izbornog zakona BiH. Nakon što član biračkog odbora utvrdi identitet birača i njegovo ime bude pronađeno u izvodu iz Centralnog biračkog spiska, birač se potpisuje identično kao na identifikacionom dokumentu pored svog imena u izvodu iz Centralnog biračkog spiska. Član biračkog odbora ima dužnost i odgovornost upozoriti svakog birača da njegov potpis na izvodu iz Centralnog biračkog spiska mora odgovarati potpisu na identifikacionom dokumentu koji je predložen.

(2) Ukoliko se birač ne potpiše identično kao na identifikacionom dokumentu, član biračkog odbora ga upozorava da se treba potpisati isto kao na identifikacionom dokumentu, a ukoliko birač odbije da se potpiše identično kao na identifikacionom dokumentu, predsjednik biračkog odbora u dijelu

Z5 ZARBO navodi ime i prezime birača, redni broj birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska i činjenicu da je birač odbio da se potpiše identično kao na ličnom dokumentu.

(3) Kada birač bude identificiran i potpiše se u izvod iz Centralnog biračkog spiska, član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića izdaje glasački listić. Na svaki glasački listić, na prednjoj stranici, iznad teksta "Uputstvo za glasanje", u predviđeni pravougaonik na sredini stranice obavezno stavlja otisak štambilja biračkog mjesta, potpisuje se pored štambilja, objašnjava biraču kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće uz napomenu da pogleda uputstvo o načinu glasanja, koje se na glasačkim listićima koji su štampani dvostrano nalazi na obje strane svakog glasačkog listića, da birač treba koristiti olovku koja se nalazi u kabini za označavanje glasačkog listića, da treba koristiti fasciklu za zaštitu tajnosti glasanja prilikom nošenja glasačkog listića od kabine za glasanje do glasačke kutije/skenera, te da će glasačke listiće, bez zaštitne fascikle, ubaciti u otvor skenera u ravnoj liniji kako bi se izbjeglo zaglavljivanje, jedan po jedan, koje će skener automatski povući u glasačku kutiju, zatim mu izdaje glasačke listiće i odmah ga upućuje prema jednoj od slobodnih glasačkih kabina kako bi popunio glasačke listiće. U glasačkoj kabini u isto vrijeme smije da se nalazi samo jedno lice, osim ako se radi o biraču iz člana 26. ovog Pravilnika.

(4) Ispunjavanje glasačkog listića na biračkom mjestu je tajno, glasanje je lično. Predsjednik i članovi biračkog odbora dužni su da osiguraju tajnost glasanja i onemoguće da neko lice glasa umjesto drugog lica pod njegovim imenom ili da ponovo glasa.

(5) Nakon popunjavanja glasačkih listića, birač koristi fasciklu za glasačke listiće kojim se dodatno osigurava tajnost glasanja kad se prenosi glasački listić od glasačke kabine do skenera, te ubacuje jedan po jedan glasački listić u optički skener.

(6) Birač stavlja glasački listić u otvor na vrhu optičkog skenera, koji automatski povuče glasački listić, skenira i provlači ga u glasačku kutiju, nakon čega se na ekranu skenera pojavljuje poruka da je glasački listić uspješno skeniran. Isti postupak birač ponavlja i s glasačkim listićem za drugi izborni nivo.

(7) Ukoliko glasački listić nije uspješno skeniran (za jedna ili oba izborna nivoa) zbog gužvanja ili zaglavljivanja u skeneru, te je došlo do oštećenja pri njegovom oslobađanju iz skenera, birač dobija novi glasački listić za izborni nivo koji nije uspješno skeniran, nakon čega se ponavlja proces glasanja, odnosno ubacivanje u skener navedenog glasačkog listića

(8) O slučajevima iz stava (7) u kojima je izdat novi glasački listić predsjednik biračkog odbora vodi evidenciju u ZARBO, navodeći vrijeme i razlog izdavanja novog glasačkog listića.

(9) Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije vodi računa da oba glasačka listića budu ubačena u optički skener.

(10) U slučaju da birač ne ubaci oba glasačka listića koja su mu izdata na biračkom mjestu, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije upozorit će birača da je obavezan da to uradi. Ako birač ne postupi u skladu s ovim upozorenjem, predsjednik biračkog odbora će u ZARBO izvršiti evidenciju navedenog, zapisujući i podatke s identifikacijom birača. Ukoliko se glasački listić nalazi u zaštitnoj fascikli i nije ugrožena tajnost glasanja, član biračkog odbora ubacuje glasački listić u skener. Ukoliko se glasački listić nalazi izvan zaštitne fascikle, čime je ugrožena tajnost glasanja, listić se proglašavan oštećenim, stavlja u kovertu s oštećenim glasačkim listićima uz napomenu "Oštećeni – birač odbio da ubaci u glasačku kutiju" i izvršene radnje evidentiraju u ZARBO.

(11) U slučaju da birač pokuša u skener ubaciti glasački listić koji se po formi i sadržaju razlikuje od glasačkih listića koji se izdaju na biračkim mjestima, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije obavijestit će o tome predsjednika biračkog odbora, koji će prekinuti proces glasanja i uz intervenciju policije taj glasački listić oduzeti biraču. Predsjednik biračkog odbora će u ZARBO evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacionom dokumenta birača. O navedenim slučajevima predsjednik biračkog odbora odmah obavještava izbornu komisiju.

(12) Predsjednik, članovi biračkog odbora i operateri, ako im se imena nalaze na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto, glasaju neposredno poslije otvaranja biračkog mjesta.

Član 25.

(Postupanje operatera u slučaju neispravnosti rada skenera)

(1) U slučaju da se zaglavi glasački listić u skeneru, birač o tome obavještava predsjednika biračkog odbora. Predsjednik biračkog odbora nalaže operateru da pokuša izvući zaglavljene glasačke listiće. Izvučeni glasački listić se tretira kao oštećeni, a glasaču se izdaje novi glasački listić.

(2) U slučaju da operater ne može izvući glasački listić ili se glasački listić prilikom izvlačenja iz skenera pocijepa, operater skida skener s glasačke kutije skida pečate skenera izvlači zaglavljene glasačke listiće. Nakon toga operater ponovo stavlja skener na glasačku kutiju i glasanje se nastavlja. Svi korišteni pečati se čuvaju i pakuju se u plastičnu vreću s obrascem ZARBO. Izvršene radnje uklanjanja i ponovnog postavljanja skenera predsjednik biračkog odbora je dužan upisati u ZARBO.

(3) U slučaju kvara skenera ili učestalih problema sa skenerom, predsjednik biračkog odbora u konsultaciji s operaterom obavještava izbornu komisiju o potrebi zamjene skenera. U novi skener se ubacuje SD memorija s korištenog skenera i proces glasanja se nastavlja.

(4) U slučaju potrebe prelaska na redovnu proceduru glasanja, o čemu se upisuju činjenice u ZARBO, predsjednik biračkog odbora pribavlja saglasnost izborne komisije, koja je osigurala prethodnu saglasnost Centralne izborne komisije BiH

(5) U slučaju nestanka struje, operater uključuje skener na bateriju s kablom i postupak glasanja se nastavlja redovno. Predsjednik biračkog odbora nadgleda postupak priključenja skenera na bateriju i izvršene radnje evidentira u ZARBO.

Član 26.

(Pomoć drugog lica – član 5.19 Izbornog zakona BiH)

(1) Prilikom glasanja birača koji je slijep, nepismen ili lice s invaliditetom, birač ima pravo koristiti pomoć drugog lica kojeg on izabere i uz odobrenje predsjednika biračkog odbora.

(2) Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju u dio predviđen za potpis upisuje broj identifikacionog dokumenta birača koji glasa, a slijep je, nepismen ili fizički nesposoban i birača koji mu pomaže, pored njegovog potpisa.

(3) Predsjednik biračkog odbora vodi evidenciju o situacijama u kojima se koristi pomoć drugog lica na PDL obrascu. PDL obrazac sadrži sljedeće podatke:

- a) Podatak gdje birač koristi pomoć drugog lica na biračkom mjestu ili izvan biračkog mjesta;

- b) Za birača koji je slijep, nepismen ili fizički nesposoban:
  - ime prezime
  - JMB
  - broj identifikacione isprave;
- c) Za lice koje pruža pomoć biraču:
  - ime i prezime
  - broj identifikacione isprave i JMB
  - potpis;
- d) Oznaka da li se radi o slijepom, nepismenom ili fizički nesposobnom licu;
- e) Navod o vrsti dokaza, odnosno broj i datum izdavanja dokaza o činjenici iz tačke d) ovog člana;
- f) Redni broj obrasca;
- g) Broj biračkog mjesta;
- h) Redni broj birača koji se nalazi u izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
- i) Izjava da lice koje pomaže biraču može pomoći samo jednom biraču na dan izbora;
- j) Potpis predsjednika biračkog odbora.

(4) Dokaz iz stava (3) tačka d) za slijepo i lice s invaliditetom je rješenje ili uvjerenje/potvrda nadležne ustanove, instituta ili komisije o utvrđenom invaliditetu ili tjelesnom oštećenju i članska iskaznica saveza ili udruženja registriranog za pomoć ovoj kategoriji lica. Izuzetno predsjednik biračkog odbora može bez dokaza odobriti pomoć drugog lica biraču koji očigledno nije u mogućnosti izvršiti glasanje bez ove pomoći, a zbog svoje nesposobnosti. Dokaz za nepismeno lice iz stava (3) je oznaka "XX" na putnoj ispravi ukoliko je identifikacija birača izvršena pomoću putne isprave, odnosno nepopunjena rubrika za potpis ukoliko je identifikacija izvršena ličnom kartom.

(5) Lice s invaliditetom je i onaj birač koji dođe do biračkog mjesta, ali zbog fizičkih prepreka i neprilagodbe prostora njegovoj invalidnosti ne može ući. Za ovu kategoriju birača uređuje se posebno mjesto s glasačkom kabinom, ispred biračkog mjesta, a koje je pogodno za ovu kategoriju birača. Drugo lice koje taj birač izabere donosi važeći identifikacioni dokument fizički nesposobnog birača na biračko mjesto i izjavljuje da birač ne može ući na biračko mjesto. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju provjerava da li je ime fizički nesposobnog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska. Ako je ime tog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska, predsjednik biračkog odbora unosi podatke u evidenciju iz stava (3) ovog člana i odobrava procedure a zatim član biračkog odbora odlazi prema fizički nesposobnom biraču, sa ZARBO, glasačkim listićima, olovkom i kovertom. Član biračkog odbora upisuje ime i lične podatke fizički nesposobnog birača s brojem identifikacionog dokumenta. Fizički nesposobni birač potpisuje se pored tih podataka i popunjava glasačke listiće koje stavlja u zaštitnu fasciklu. Lice koje je fizički nesposobni birač izabrao odnosi u zaštitnoj fascikli glasačke listiće do glasačke kutije, otvara je i stavlja glasačke listiće u skener i zaštitnu fasciklu vraća članu biračkog odbora zaduženom za kontrolu glasačke kutije. Član biračkog odbora u dio predviđen za potpis, pored imena fizički nesposobnog birača upisuje broj identifikacionog dokumenta tog birača. Lice koje pomaže fizički nesposobnom biraču upisuje svoje ime štampanim slovima pokraj imena fizički nesposobnog birača u izvod iz Centralnog biračkog spiska i potpisuje se.

(6) Izborna komisija je obavezna da prilikom određivanja biračkih mjesta vodi računa da, ukoliko je to moguće, biračka mjesta odredi na lokacijama na kojima bi birači iz stava (5) ovog člana imali pristup biračkom mjestu, te izbjegli procedure glasanja iz stava (5) ovog člana.

(7) Izborna komisija je obavezna da za svako biračko mjesto odštampa najmanje po 10 PDL obrazaca, koje će numerisati u polje redni broj obrasca, iz stava (3) ovog člana, predati ih predsjedniku biračkog odbora prilikom primopredaje izbornog materijala. Izborna komisija će

biračkom odboru u toku glasanja dostaviti dodatni broj obrazaca na zahtjev predsjednika biračkog odbora.

(8) Birački odbor će sve iskorištene obrasce PDL iz stava (3) ovog člana ubaciti u providnu plastičnu foliju koju će se s izvodom iz Centralnog biračkog spiska upakovati po shemi pakovanja.

(9) Za omogućavanje pomoći drugog lica u skladu sa stavom (1) ovog člana odgovoran je predsjednik biračkog odbora.

Član 27.

(Udaljavanje s biračkog mjesta – član 5.6 Izbornog zakona BiH)

(1) Izborna komisija može s biračkog mjesta udaljiti predsjednika, članove biračkog odbora, i operatere koji su svojim aktivnostima narušili kontinuitet glasanja, odnosno postupali suprotno pravilima u toku glasanja ili brojanja glasačkih listića. Izborna komisija o tome obavezna je pisanim putem, obavijestiti Centralnu izbornu komisiju BiH i dostaviti kompletnu dokumentaciju o poduzetim radnjama.

(2) Izborna komisija postupak iz stava (1) ovog člana pokreće po prijavi predsjednika ili člana biračkog odbora, akreditiranih posmatrača ili birača ili po službenoj dužnosti.

(3) Birački odbor može udaljiti s biračkog mjesta posmatrača ukoliko posmatrač ometa proces glasanja ili brojanja glasačkih listića. Odluku o udaljavanju posmatrača s biračkog mjesta birački odbor donosi natpolovičnom većinom. Politički subjekt čiji je posmatrač udaljen s biračkog mjesta može poslati novog posmatrača na to biračko mjesto.

(4) Predsjednik biračkog odbora u dio Z7 ZARBO evidentira razlog i vrijeme udaljavanja posmatrača s biračkog mjesta.

Član 28.

(Zatvaranje biračkog mjesta – član 5.9 stav (2) Izbornog zakona BiH)

(1) Biračko mjesto se zatvara u 19,00 sati, osim u slučajevima propisanim odredbom člana 5.9 stav (3) Izbornog zakona BiH.

(2) Procedura zatvaranja biračkog mjesta je sljedeća:

- a) predsjednik 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta objavljuje svim prisutnim, unutar i ispred biračkog mjesta, vrijeme zatvaranja biračkog mjesta;
- b) član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta obavezan je stati na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedno lice ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta i zatvara vrata odmah nakon što posljednji birač iz reda glasa
- c) predsjednik u ZARBO upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta i zatvara otvor skenera samoljepljivom trakom i potpisuje je.

(3) Prilikom zatvaranja biračkog mjesta predsjednik evidentira prisutne akreditirane posmatrače u dijelu Z4 ZARBO.

POGLAVLJE IV BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA I GLASOVA

Član 29. (Vrijeme brojanja)

Glasački listići broje se elektronski i ručno odmah nakon zatvaranja redovnih biračkih mjesta.

Član 30. (Redosljed radnji nakon zatvaranja biračkog mjesta – elektronsko brojanje)

(1) Nakon zatvaranja biračkog mjesta, operater pod nadzorom predsjednika biračkog odbora s izbornika (menija) na ekranu skenera odabire opciju (naredbu) 'Isprintaj obrazac', čime se dobija završni izvještaj s ukupnim odzivom za biračko mjesto, te s rezultatima elektronskog brojanja glasanja za oba izborna nivoa.

(2) Izvještaj iz skenera sadrži sljedeće podatke:

- a) ukupan broj ubačenih listića za izbore za načelnika općine/gradonačelnika
- b) broj nevažećih listića (praznih i nevažećih ostalih) za izbore za načelnika općine/gradonačelnika
- c) broj važećih listića za izbore za načelnika općine/gradonačelnika
- d) broj glasova po kandidatima za izbore za načelnika općine/gradonačelnika
- e) ukupan broj ubačenih listića za izbore za općinska/gradska vijeća odnosno skupštinu općine/grada:
- f) broj nevažećih listića (praznih i nevažećih ostalih) za izbore za općinska/gradska vijeća odnosno skupštinu općine/grada:
- g) broj važećih listića za izbore za općinska/gradska vijeća odnosno skupštinu općine/grada:
- h) broj glasova po političkom subjektu za izbore za općinska/gradska vijeća odnosno skupštinu općine/grada:
- i) broj glasova po kandidatu unutar svakog političkog subjekta za koji su odabrana do tri kandidata za izbore za općinska/gradska vijeća odnosno skupštinu općine/grada.

(3) Dva primjerka izvještaja iz stava (1) potpisuju predsjednik i svi članovi biračkog odbora i izvještaj se prilaže uz ZARBO obrazac (uz original za Centralnu izbornu komisiju BiH i uz zelenu kopiju za izbornu komisiju), treći primjerak izvještaja se objavljuje na vidljivom mjestu unutar biračkog mjesta.

(4) Nakon štampanja rezultata sa skenera, odnosno Obrasca elektronskih rezultata (FER), predsjednik biračkog odbora nalaže operateru da pripremi skener za transmisiju rezultata na glavni server.

(5) Operater skida pečat s USB konektora i postavlja prijenosni modem (USB modem sa SIM karticom/Dongle) u USB port.

(6) Skener automatski pokušava uspostaviti vezu s glavnim serverom i prenosi podatke. Za svaki pokušaj konektovanja i transmisije skener ispisuje izvještaj.

(7) Nakon potvrđene transmisije rezultata, prijenosni modem se vadi i pakuje sa skenerom, a izvještaji o transmisiji se pakuju zajedno sa FER izvještajima.

(8) Ukoliko se rezultati nisu uspješno prenijeli na server, što će pokazati izvještaj o transmisiji, taj će se skener obilježiti crvenim stikerom i jasno naznačenim brojem biračkog mjesta. Predsjednik biračkog odbora će upisati u ZARBO podatak da se rezultati nisu uspješno prenijeli. Prijenos rezultata će se izvršiti naknadno u sjedištu izborne komisije, a ako i tada transmisija nije uspješna, rezultati se prenose Centralnoj izbornoj komisiji BiH na SD kartici.

(9) Nakon transmisije, Centralna izborna komisija BiH koristi rezultate kao elektronske rezultate dobijene provođenjem pilot projekta i kao takvi bit će predstavljeni javnosti putem iWeb portala.

(10) Nakon zatvaranja biračkog mjesta i završenog procesa slanja podataka sa skenera, a prije početka ručnog brojanja i otvaranja glasačke kutije, u prisustvu akreditiranih posmatrača, predsjednik i članovi biračkog odbora:

- a) štambilj iz člana 2. stav (1) tačka 36. ovog Pravilnika, odlaže se u providnu PLD vrećicu koja se zatvara i ostavlja na vidno mjesto na radnoj površini,
- b) sve olovke koje nisu crvene boje s biračkog mjesta se odlažu u vreću za neiskorištene glasačke listiće,
- c) broje i upisuju ukupan broj preostalih neiskorištenih glasačkih listića za svaki izborni nivo u Obrazac za brojno stanje.
- d) broje i upisuju u ZARBO obrazac odbora u dio Z9, te predsjednik potpise sa svake stranice Izvoda iz Centralnog biračkog spiska, nakon čega upisuju ukupan broj potpisa (zbir svih potpisa sa stranica Izvoda iz Centralnog biračkog spiska). Predsjednik taj ukupan broj potpisa upisuje i u Obrazac brojnog stanja.
- e) birački odbor odmah nakon utvrđivanja broja potpisa u skladu s tačkom d) ovog stava Izvod iz Centralnog biračkog spiska odlaže u za to predviđenu kovertu koju preko zalijepljenog otvora lijepi samoljepljivom naljepnicom na kojoj piše "Izvod iz CBS – NE OTVARAJ!", te je ostavlja na vidnom mjestu na radnoj površini. Nakon završetka svih aktivnosti ova koverta se pakuje prema shemi pakovanja.
- f) broje i upisuju broj oštećenih glasačkih listića za svaki izborni nivo i pakuju ih u odgovarajuću kovertu i
- g) predsjednik i članovi biračkog odbora potpisuju Obrazac za brojno stanje.

(2) Izborni materijal iz stava (1) tačke c) i tačke f) ovog člana birački odbor pakuje u providnu veću zaštitnu vreću pojedinačno za svaki nivo vlasti.

(3) Popunjavanje svih obrazaca na biračkom mjestu vrši se isključivo hemijskom olovkom crvene boje.

Član 31. **(Redoslijed radnji prilikom ručnog brojanja)**

(1) Nakon elektronskog brojanja glasačkih listića birački odbor pristupa ručnom brojanju glasačkih listića.

(2) Prilikom ručnog brojanja na biračkom mjestu radnje se obavljaju sljedećim redoslijedom:

- a) utvrđivanje glasačkih listića u glasačkoj kutiji;
- b) brojanje glasačkih listića u glasačkoj kutiji;
- c) brojanje glasova (sistem većinskog glasa);
- d) brojanje glasova dobijenih sistemom otvorenih listi – glasovi za političke subjekte;
- e) brojanje glasova dobijenih sistemom otvorenih listi – glasovi za kandidate unutar političkih subjekata.

Član 32.

(Ručno brojanje glasačkih listića – član 5.25 Izbornog zakona BiH)

(1) Nakon zatvaranja biračkog mjesta u prisustvu akreditiranih posmatrača birački odbor:

- a) skida skener s pripadajućom opremom, te plastične pečate s glasačke kutije i pakuju ih u zaštitnu kutiju i plastičnu vreću.
- b) Obrazac s elektronskim rezultatima (FER) se pakuje sa ZARBO, kao i izvještaji o uspješnosti transmisije rezultata na način propisan članom 39. stav (5) tačka a) ovog Pravilnika:
- c) otvara glasačku kutiju i njen sadržaj stavlja na pripremljenu radnu površinu za brojanje;
- d) predočava praznu glasačku kutiju prisutnim, dokazujući time da u kutiji nema preostalih glasačkih listića;
- e) razvrstava glasačke listiće po izbornim nivoima u grupe glasačkih listića iste boje i u grupe po 25 komada;
- f) slaže grupe od po 25 glasačkih listića jednu na drugu unakrsno po dva nivoa;
- g) utvrđuje broj grupa od po 25 glasačkih listića kojima dodaju broj preostalih glasačkih listića kako bi se dobio ukupan broj glasačkih listića za svaki nivo.

(2) Glasački listići za izborni nivo koji se trenutno ne broji, pakuju se posebno u providnu plastičnu vreću koja se odlaže na radnoj površini, tako da je svi prisutni mogu vidjeti.

Član 33.

(Nevažeći glasački listić)

Glasački listić je nevažeći:

1. ako nije ispunjen, ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojoj je političkoj stranci, koaliciji, nezavisnom kandidatu ili listi nezavisnih kandidata birač dao svoj glas;
2. ako su dopisana imena kandidata; ili
3. ako je označeno više od jedne političke stranke, koalicije, nezavisnog kandidata ili liste nezavisnih kandidata; ili
4. ako se na osnovu oznaka, koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet; ili
5. ako birač označi glasački listić na način drugačiji od onog koji je utvrđen u članu 5.14 ovog Zakona
6. ako ne sadrži otisak štambilja; ili
7. ako ga nije potpisao član biračkog odbora.

Član 34.

(Glasački listići za pojedine izborne nivoe – član 5.14 i 5.25 Izbornog zakona BiH)

(1) Na lokalnim izborima glasački listići za pojedine izborne nivoe broje se sljedećim redoslijedom:

- a) načelnik općine, odnosno gradonačelnik grada kada se bira neposredno;
- b) gradska izborna jedinica (199) u Gradu Mostaru;
- c) općinsko vijeće, odnosno skupština općine ili gradsko vijeće odnosno skupština grada;
- d) izborna jedinica gradskog područja (151-156) Grada Mostara.

(2) Brojanje glasačkih listića vrši se uz prisustvo predsjednika i svih članova biračkog odbora, ili zamjenika predsjednika ili zamjenika člana biračkog odbora na biračkom mjestu gdje predsjednik ili član biračkog odbora iz opravdanih razloga ne može prisustvovati brojanju glasačkih listića ili iz razloga propisanih članom 5. stav (2) i (3) ovog Pravilnika. Ukoliko, na biračkom mjestu prilikom brojanja glasačkih listića iz tačke a) i tačke b) stava (2) ovog člana predsjednik ili član biračkog odbora napusti biračko mjesto bez odobrenja, birački odbor je obavezan da odmah izvijesti nadležnu izbornu komisiju o toj činjenici. Izborna komisija je dužna odmah na biračko mjesto uputiti zamjenika predsjednika ili zamjenika člana biračkog odbora koji je napustio biračko mjesto, a birački odbor zaustavlja svoje brojanje glasačkih listića i ostaje na biračkom mjestu, dok na biračko mjesto ne dođe pozvani zamjenik. Prekid rada u brojanju glasačkih listića predsjednik ili zamjenik predsjednika evidentira u ZARBO u dio Z8.

Član 35.

(Procedura brojanja glasova dobijenih po sistemu većinskog glasa – načelnik općine/gradonačelnik)

- (1) Prilikom brojanja glasova dobijenih sistemom većinskog glasa predsjednik i članovi biračkog odbora:
- a) Razvrstavaju glasačke listiće za taj izborni nivo u posebne grupe po kandidatima;
  - b) Prilikom razvrstavanja glasačkih listića iz tačke a) ovog stava, birački odbor na svakom glasačkom listiću provjerava da li ima važeći sigurnosne elemente glasačkog listića za skenere (QR kod). Ukoliko birački odbor utvrdi da ima listića bez sigurnosnog elementa, proglašava ih nevažećim glasačkim listićima;
  - c) Provjerava da li je na glasačkom listiću otisnut štambilj biračkog mjesta i potpis člana biračkog odbora. Ukoliko birački odbor utvrdi da glasački listić ne sadrži otisak štambilja biračkog mjesta i potpis člana biračkog odbora, proglašava ih nevažećim glasačkim listićima;
  - d) Prave posebnu grupu listića koji nisu popunjeni (neoznačeni), kao i glasačkih listića koji su popunjeni tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojem kandidatu je birač dao svoj glas, a njihovu ispravnost utvrđuje predsjednik i članovi biračkog odbora;
  - e) Ukoliko je birački odbor utvrdio glasačke listiće iz tačke b) i c) ovog stava, odmah obavještava izbornu komisiju, o čemu izborna komisija obavještava Centralnu izbornu komisiju BiH, zatim obavezno u ZARBO u dio Z10 navodi podatak koliko je utvrđeno nevažećih glasačkih listića po kategorijama iz tačke d) ovog stava i broj nevažećih glasačkih listića iz tačke b) i c). Ukoliko birački odbor nije našao glasačke listiće iz tačke b) i c) ovog stava, u dio Z10 ZARBO ništa ne upisuje.
  - f) Birački odbor nevažeće glasačke listiće bez sigurnosnih elemenata pakuje prema šemi pakovanja a ostalim kategorijama nevažećih glasačkih listića, samo upakovane gumicom u posebnu rolnu sa stikerom na rolni, na kojoj upisuju "Nevažeći glasački listići bez sigurnosnih elemenata";
  - g) Broje glasačke listiće za svakog kandidata i uvezuju ih u grupe od po 25 komada;
  - h) Utvrđuju ispravnost glasačkih listića iz tačke d) ovog stava – glasački listići za koje predsjednik i članovi biračkog odbora utvrde da su važeći dodaju se grupi za odgovarajućeg kandidata i
  - i) Utvrđuju ukupan broj važećih glasova za svakog kandidata.

(2) Nevažeći glasački listići, iz člana 33. ovog Pravilnika, dijele se u dvije grupe:

- a) nevažeći neoznačeni glasački listići i
- b) nevažeći ostali glasački listići.

(3) Predsjednik i članovi biračkog odbora:

- a) broje listiće svake kategorije nevažećih glasačkih listića i dobijeni broj predsjednik upisuje na Obrazac za zbirne rezultate na biračkom mjestu ZR - većinski glas (u daljnjem tekstu ZR-VG) za taj izborni nivo. Pakuju nevažeće glasačke listiće u zaštitne vreće za izborni materijal u skladu s članom 38. stav (2) i (3) ovog Pravilnika;
- b) predsjednik upisuje rezultate brojanja glasova za svakog kandidata na Obrazac za zbirne rezultate na biračkom mjestu ZR-VG za taj izborni nivo. Ako kandidat ne dobije ni jedan glas, upisuje se "0" pored imena tog kandidata i
- c) pakuju važeće glasačke listiće u zaštitne vreće za izborni materijal, u skladu s članom 34. stav (2) i (3) ovog Pravilnika.

(4) Predsjednik biračkog odbora će prilikom upisivanja broja osvojenih glasova za kandidate Obrazac za zbirne rezultate na biračkom mjestu ZR-VG u sve kvadratiće ispred upisanog broja koji budu prazni upisati jednu srednju crtu da ponište taj kvadratić.

(5) Predsjednik svim prisutnima objavljuje rezultate brojanja glasova na biračkom mjestu dobijene po sistemu većinskog glasa u skladu s članom 5.26 stav (2) Izbornog zakona BiH, a žutu kopiju Obrasca ZR-VG izlaže na biračkom mjestu. Predsjednik fotografiše originalni Obrazac ZR-VG te upotrebom pogodne aplikacije ga šalje nadležnoj izbornoj komisiji. Predsjednik naknadno predaje zelenu kopiju s izbornim rezultatima za taj nivo licu koje je ovlastila izborna komisija.

Član 36.

(Brojanje glasova dobijenih sistemom proporcionalne zastupljenosti – općinsko/gradsko vijeće i skupština općine/grada)

(1) Po sistemu proporcionalne zastupljenosti vrši se glasanje i brojanje glasačkih listića za općinsko/gradsko vijeće, odnosno skupština općine/grada.

(2) Glasački listić je važeći ako je birač označio kvadratić:

- a) pored naziva samo jedne političke stranke, ili koalicije, ili liste nezavisnih kandidata, ili imena jednog nezavisnog kandidata;
- b) pored imena jednog ili maksimalno tri kandidata unutar liste samo jedne izabrane političke stranke, ili koalicije, ili liste nezavisnih kandidata;
- c) pored naziva jedne političke stranke, ili jedne koalicije, ili jedne liste nezavisnih kandidata, i maksimalno tri kandidata unutar te odabrane političke stranke, ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata i
- d) pored imena više od tri kandidata na jednoj listi, smatra se da je ta lista dobila jedan važeći glas u svrhu raspodjele mandata, dok se preferencijalni glasovi s liste smatraju nevažećim.

Član 37.

(Utvrđivanje broja glasova sistemom proporcionalne zastupljenosti)

(1) Prilikom brojanja glasova po sistemu proporcionalne zastupljenosti utvrđuje se broj glasova koje je osvojio politički subjekt i broj glasova koje je osvojio svaki kandidat u okviru političkog subjekta.

(2) Procedura brojanja glasova je:

- a) razvrstavanje glasačkih listića, prema utvrđenom redoslijedu za određeni izborni nivo, u grupe po političkim subjektima – u grupu za jedan politički subjekt ulaze glasački listići koje je birač označio na način propisan u članu 36. stav (2) ovog Pravilnika;
- b) prilikom razvrstavanja glasačkih listića iz tačke a) ovog stava, birački odbor na svakom glasačkom listiću provjerava da li ima važeći sigurnosni element (QR kod, štambilj s oznakom biračkog mjesta i potpis člana biračkog odbora) u skladu s odredbom člana 5.14 stav (1) Izbornog zakona BiH. Ukoliko birački odbor utvrdi da ima listića bez sigurnosnih elemenata, proglašava ih nevažećim glasačkim listićima;
- c) pravljenje posebnih grupa neoznačenih, kao i glasačkih listića koji su ispunjeni tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojem političkom subjektu je birač dao svoj glas – njihovu ispravnost utvrđuju predsjednik i članovi biračkog odbora;
- d) ukoliko je birački odbor utvrdio glasačke listiće iz tačke b) i c) ovog stava, obavezno u ZARBO u dio Z10 navodi podatak koliko je utvrđeno nevažećih glasačkih listića po kategorijama iz tačke d) ovog stava i broj nevažećih glasačkih listića iz tačke b) i c). Ukoliko birački odbor nije našao glasačke listiće iz tačke b) i c) ovog stava u dio Z10 ZARBO ništa ne upisuje.
- e) Birački odbor glasačke listiće iz tačke b) i c) ovog stava pakuje prema shemi pakovanja s druge dvije kategorije nevažećih glasačkih listića, samo upakovane gumaticom u posebnu rolnu sa stikerom na rolni na kom upisuju "Nevažeći glasački listići bez sigurnosnih elemenata.

(3) Predsjednik i članovi biračkog odbora provjeravaju glasačke listiće iz stava (2) tačka b) ovog člana. Glasački listići za koje predsjednik i članovi biračkog odbora utvrde da su važeći dodaju se grupi za politički subjekt.

(4) Nevažeći glasački listići se dijele u dvije grupe:

- a) nevažeći neoznačeni glasački listići i
- b) nevažeći ostali glasački listići

broje se i utvrđuje se njihov broj.

(5) Predsjednik biračkog odbora u Obrazac za zbirne rezultate na biračkom mjestu ZR-proporcionalna zastupljenost (u daljnjem tekstu ZR-PZ) za taj izborni nivo upisuje podatke utvrđene u stavu (4) ovog člana.

(6) Birački odbor razvrstava važeće glasačke listiće svih političkih subjekata u grupe:

- a) glasačkih listića za nezavisne kandidate i kandidate za nacionalne manjine,
- b) glasačkih listića za političke partije, koalicije i liste nezavisnih kandidata.

(7) Grupe glasačkih listića iz stava (6) tačka b) ovog člana birački odbor razvrstava u tri podgrupe:

1) podgrupu glasačkih listića na kojima je birač stavio X u kvadratić samo ispred naziva političkog subjekta,

2) podgrupu glasačkih listića na kojima je birač stavio X u kvadratiće ispred imena 4 i više kandidata tog političkog subjekta,

3) podgrupu glasačkih listića na kojima je birač stavio X u kvadratiće ispred imena jednog, dva ili tri kandidata tog političkog subjekta,

(8) Birački odbor broji glasačke listiće iz stava (6) tačka a) ovog člana i upisuje broj glasova za svakog nezavisnog kandidata i kandidata za nacionalnu manjinu u Obrazac za zbirne rezultate ZR (proporcionalna zastupljenost) i pakuje u skladu s članom članom 39. stav (7) i (8). Birački odbor broji svaku podgrupu glasačkih listića iz stava (7) tačka 1), 2) i 3) ovog člana, metodom duplog brojanja po 25 glasačkih listića. Predsjednik upisuje broj svake podgrupe glasačkih listića u obrazac Zapisnik o broju glasačkih listića po kategorijama (ZGLK), dok ukupan broj glasačkih listića za taj politički subjekt upisuje u Obrazac za zbirne rezultate na biračkom mjestu ZR-PZ. Svi glasački listići iz stava (7) tačka 1), 2) i 3) ovog člana su važeći glasovi za političku partiju, koaliciju ili listu nezavisnih kandidata.

(9) Nakon završene procedure iz stava (7) ovog člana, birački odbor metodom iščitavanja rednih brojeva kandidata i evidentiranjem uspravnim crticama u pomoćnom obrascu za drugi krug brojanja glasova po kandidatima, broji glasačke listiće iz stava (6) tačka c) ovog člana. Predsjednik biračkog odbora će u Obrazac za zbirne rezultate na biračkom mjestu ZR-PZ, evidentirati broj glasova za sve kandidate.

(10) Predsjednik biračkog odbora će prilikom upisivanja broja osvojenih glasova za političke subjekte i za kandidate političkog subjekta u Obrazac za zbirne rezultate na biračkom mjestu ZR-PZ u sve kvadratiće ispred upisanog broja koji budu prazni upisati jednu srednju crtu da ponište taj kvadratić.

Član 38.

(Evidentiranje rezultata elektronskog i ručnog brojanja glasova)

(1) Nakon elektronskog i ručnog brojanja glasova birački odbor upoređuje dobijene rezultate koristeći ZR i FER obrasce za svaki izborni nivo.

(2) Ukoliko se upoređivanjem obrazaca utvrde razlike u rezultatima elektronskog i ručnog brojanja glasova, predsjednik biračkog odbora u ZARBO upisuje podatak o razlici. Postupak utvrđivanja razloga nastanka razlike u rezultatima elektronskog i ručnog brojanja propisan je članom 48.

POGLAVLJE V: PAKOVANJE IZBORNOG MATERIJALA

Član 39.

(Pakovanje izbornog materijala—član 5.26 Izbornog zakona BiH)

(1) Na redovnim biračkim mjestima na kojim se glasanje vrši putem optičkih skenera izborni materijal pakuje birački odbor na način utvrđen odredbama ovog člana.

(2) Glasački listići za načelnika općine i gradonačelnika grada pakuju se u **SIVE ZAŠTITNE VREĆE** tako što se u njih stavljaју:

a) prebrojani važeći glasački listići i nevažeći glasački listići,

b) koverta s Obrascem za zbirne rezultate ZR-VG – plava kopija.

(3) Glasački listići za općinsko vijeće, skupštinu općine, gradsko vijeće i skupštinu grada i pakuju se u **PLAVE ZAŠTITNE VREĆE** tako što se u njih stavljaju:

- a) prebrojani važeći glasački listići i nevažeći glasački listići,
- b) koverta s Obrascem za zbirne rezultate ZR-PZ – plava kopija.

(4) Neiskorišteni i oštećeni glasački listići za načelnika općine, gradonačelnika grada, općinsko vijeće, skupštinu općine i skupštinu grada pakuju se u **PROVIDNE VEĆE ZAŠTITNE VREĆE** stavljaju:

- a) neiskorišteni glasački listići
- b) koverta s oštećenim glasačkim listićima

(5) U **PROVIDNE MANJE ZAŠTITNE VREĆE** pakuju se:

- a) ZARBO – original u koricama, početni izvještaj iz skenera, Obrazac s elektronskim rezultatima (FER) i izvještaji o uspješnosti transfera rezultata i
- b) koverta s izvodom iz konačnog Centralnog biračkog spiska za redovne birače i folija s PDL obrascima.

(6) Skener koji je korišten i zamjenski skener (obilježen crvenim stikerom i brojem biračkog mjesta) s pratećom opremom i SD karticama se pakuje u originalnu kutiju. Kutija se stavlja u **PROVIDNU VEĆU ZAŠTITNU VREĆU**, na koju se stavlja sigurnosni pečat. Nakon izvršenog prenosa rezultata iz optičkog skenera se vade SD kartice. SD kartice moraju sadržavati oznaku biračkog mjesta na kojem su korištene. Jednu SD karticu zadržava izborna komisija, a drugu SD karticu izborna komisija pakuje u **PROVIDNU MANJU ZAŠTITNU VREĆU**, koju zatvara sigurnosnim pečatom. Podatak o serijskom broju sigurnosnog pečata izborna komisija dostavlja u koverti s obrascima za Centralnu izbornu komisiju BiH.

(7) Kopije obrazaca koje je birački odbor koristio tokom glasanja i brojanja glasačkih listića za skener na biračkom mjestu birački odbor pakuju na sljedeći način:

- a) u kovertu za predsjednika biračkog odbora stavljaju se:
  - 1) Obrazac za brojno stanje BS – crvena kopija,
  - 2) Obrazac za zbirne rezultate ZR-VG – crvena kopija,
  - 3) Obrazac za zbirne rezultate ZR-PZ – crvena kopija,
  - 4) Obrazac Zapisnika o broju glasačkih listića po kategorijama ZGLK – crvena kopija
- b) u kovertu za predsjednika izborne komisije stavljaju se:
  - 1) Obrazac za brojno stanje BS – zelena kopija,
  - 2) Obrazac za zbirne rezultate ZR-VG – zelena kopija,
  - 3) Obrazac za zbirne rezultate ZR-PZ – zelena kopija i
  - 4) Obrazac Zapisnika o broju glasačkih listića po kategorijama ZGLK – zelena kopija.

(8) Original obrasce koje je birački odbor koristio tokom glasanja i brojanja glasačkih listića na biračkom mjestu birački odbor pakuju na sljedeći način:

- a) u kovertu A3 za Centralnu izbornu komisiju BiH stavljaju se:
  - 1) Obrazac za brojno stanje BS – original u koricama,

- 2) Obrazac za zbirne rezultate ZR-VG – original u koricama i
- 3) Obrazac za zbirne rezultate ZR-PZ – original u koricama.
- 4) Obrazac Zapisnika o broju glasačkih listića po kategorijama ZGLK – original u koricama.

(9) Birački odbor svaku od navedenih vreća označava crnim markerom (naprimjer: broj biračkog mjesta 135A001 na dva mjesta na zaštitnoj vreći. Svaka vreća mora biti čvrsto zatvorena plastičnim pečatom čiji se broj upisuje u odgovarajućem obrascu na predviđenom mjestu.

(10) U Gradu Mostaru birački odbor pakira glasačke listiće za nivo Gradska izborna jedinica – 199 u jednu svijetlo plavu zaštitnu vreću, a glasačke listiće za nivo svoje izborne jedinice gradskog područja (151, 152, 153, 154, 155 ili 156) u drugu tamno plavu zaštitnu vreću, na način propisan u stavu (3) ovog člana. Preostali izborni materijal birački odbor pakuje na način propisan u stavovima (5), (6), (7) i (8) ovog člana.

(11) Birački odbor je dužan da na zaštitne svijetlo plave vreće, pored upisanog broja biračkog mjesta, upiše markerom KOD-199, odnosno KOD svoje izborne jedinice gradskog područja (151–156) glasačkih listića koji su upakovani u tamno plavu vreću.

(12) Birački odbor sve vreće iz stava (2), (3), (4) i (10) ovog člana pakuje u kutiju za pakovanje vreća iz člana 10. stav (1) tačka b) alineja 5.

(13) Izborna komisija je, po preuzimanju izbornog materijala od biračkog odbora, obavezna u dostavljene registratore i U-folije pakovati izborni materijal na način:

- a) da u jednu U-foliju pakuje Obrazac za brojno stanje, obrasce;
- b) da u jednu U-foliju pakuje Obrazac za zbirne rezultate ZR-VG;
- c) da u jednu U-foliju pakuje Obrazac za zbirne rezultate ZR-PZ;
- d) da u jednu U foliju pakuje Obrazac Zapisnika o broju glasačkih listića po kategorijama ZGLK.

Tako formirane U-folije pakuje u registratore na način da materijal iz tačke a) pakuje u jedan regulator, materijal iz tačke b) pakuje u poseban regulator, materijal iz tačke c) pakuje u poseban regulator i materijal iz tačke d) pakuje u poseban regulator, na kojima mora biti ispisano: kod i naziv općine, naziv materijala ili kod nivoa čiji su obrasci u regulatoru, početni i krajnji broj biračkog mjesta, čije su U-folije stavljene u taj regulator i redni broj regulatora (naprimjer: 135A, Vogošća, BS, BO-IK, 001-048, 1-1; 135A, Vogošća, NA, 001-048, 1-1; 135A, Vogošća, OV, 001-048, 1-3, 135A, Vogošća, ZGLK, 001-048, 1-1.

(14) Obrasci iz stava (13) tačka a), b) i c) ovog člana, u U-folijama se pakuju na način da se presaviju tako da se kroz U-foliju jasno vidi broj biračkog mjesta, ukoliko birački odbor nije napisao broj biračkog mjesta izborna komisija je prilikom pakovanja obavezna u predviđenu rubriku upisati broj biračkog mjesta.

(15) Birački odbor pakuje štambilj u PLD vrećicu i na vrećici obavezno crnim markerom upisuje broj biračkog mjesta.

(16) Svi pomoćni obrasci za drugi krug brojanja glasova za kandidate se pakuju u kutije za pakovanje vreća s glasačkim listićima.

(17) Nakon izvršene primopredaje izbornog materijala i potpisivanja obrasca Zapisnika BO-İK predsjednik biračkog odbora zadržava crvenu kopiju, predsjednik izborne komisije zadržava zelenu kopiju a original se pakuje u skladu sa stavom (13) ovog člana.

(18) Sve vreće u boji su kreirane na način da je jedna strana vreće u naznačenoj boji, dok je druga strana vreće providna.

(19) Na svim vrećama u koje se pakuju glasački listići i izborni materijal za Centralnu izbornu komisiju BiH napisan je tekst u kojem se navodi sadržaj izbornog materijala koji se pakuje u tu vreću.

Član 40.

(Pakovanje izbornog materijala nakon brojanja i objedinjavanja)

(1) Birački odbor ili tim iz člana 47. stav (4) ovog Pravilnika izborni materijal pakuje na način kako je propisano ovim Pravilnikom, i to u istu vreću, zajedno sa sigurnosnim pečatom kojim je birački odbor prethodno zapečatio tu vreću.

(2) Birački odbor ili tim vreću iz stava (1) ovog člana pečati novim sigurnosnim pečatom čiji je broj upisan na originalnom obrascu kojeg je tim prebrojao.

DIO ČETVRTI– IZBORNI REZULTATI

POGLAVLJE I IMENOVANJE REFERENATA ZA UNOS REZULTATA, SUPERVIZORA I KONTROLORA IZBORNIH REZULTATA

Član 41.

(Referenti za unos izbornih rezultata)

(1) Izborna komisija je obavezna da najkasnije 15 dana prije dana održavanja izbora osigura i umreži dovoljan broj računara putem kojih će se izvršiti unos izbornih rezultata. Pod dovoljnim brojem računara se smatra broj računara koji se dobije kada se broj biračkih mjesta podjeli s brojem 15.

(2) Izborna komisija je obavezna da najkasnije 15 dana prije dana održavanja izbora donese rješenje kojim će imenovati dovoljan broj referenata za unos izbornih rezultata (u daljnjem tekstu: referent). Pod dovoljnim brojem smatraju se dva referenta za svaki računar iz stava (1) ovog člana za lokalne izbore. Prilikom unosa izbornih rezultata jedan referent čita podatke sa zelene kopije obrasca, dok drugi referent unosi te podatke u aplikaciju uz nadzor kontrolora izbornih rezultata.

(3) Izborna komisija će prilikom imenovanja referenata iz stava (2) ovog člana voditi računa da imenovani poznaju rad na računarima i koji su po mogućnosti već obavljali poslove referenta za unos izbornih rezultata.

(4) Referenti iz stava (2) ovog člana u aplikaciju za unos izbornih rezultata u Jedinostvenom informacionom izbornom sistemu Bosne i Hercegovine (JIIS BiH) za svako biračko mjesto unose:

- činjenicu da je biračko mjesto otvoreno;
- odziv birača, odnosno broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska, u 11.00, 15.00 i 19.00 sati. Centralna izborna komisija BiH može odrediti drugo vrijeme za unos;

- činjenicu da je biračko mjesto zatvoreno;
- sve podatke s Obrasca brojnog stanja;
- izborne rezultate za svaki nivo vlasti za koji se provode izbori;
- vrše kontrolu unesenih izbornih rezultata.

(5) Referent je obavezan prisustvovati obuci organiziranoj od strane izborne komisije prema posebnom planu i programu koji usvoji Centralna izborna komisija BiH. Za svoj rad odgovora izornoj komisiji i ima pravo na naknadu čiju visinu se određuje izborna komisija u rješenju o imenovanju.

Član 42. **(Supervizori izbornih rezultata)**

(1) Izborna komisija je obavezna da najkasnije 15 dana prije dana održavanja izbora donese rješenje kojim će imenovati supervizora izbornih rezultata (u daljnjem tekstu: supervizor). Supervizor je osoba koja poznaje rad na računarima i koja je po mogućnosti već obavljala poslove supervizora izbornih rezultata.

(2) Supervizor će u aplikaciji iz člana 45. stav (2) ovog Pravilnika:

- kontrolisati da svi podaci za svako biračko mjesto budu uneseni od strane referenata za unos;
- korigirati one podatke u aplikaciji za koje se utvrdi da referenti za unos su unijeli pogrešne podatke.

(3) Supervizor je obavezan prisustvovati obuci organiziranoj od strane izborne komisije prema posebnom planu i programu koji donosi Centralna izborna komisija BiH. Supervizori za svoj rad odgovora izornoj komisiji i ima pravo na naknadu čiju visina se određuje izborna komisija u rješenju o imenovanju.

Član 43. **(Kontrolori izbornih rezultata)**

(1) Izborna komisija je obavezna da danom raspisivanja izbora od strane Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, ili zbog ukazane potrebe radi popune sastava kontrolora, objavi javni oglas za prijavu kandidata za kontrolore izbornih rezultata.

(2) Javni oglas iz stava (1) ovog člana sadrži:

- 1) Naveden broj kontrolora izbornih rezultata koji će biti imenovani i to minimalno 2 kontrolora izbornih rezultata za izborne komisije koje imaju manje od 50 biračkih mjesta i 3 kontrolora izbornih rezultata za biračka mjesta koja imaju 50 i više biračkih mjesta;
- 2) Uvjet da je kandidat državljanin Bosne i Hercegovine;
- 3) Uvjet da kandidat treba imati najmanje srednju stručnu spremu;
- 4) Uvjet da kandidat treba imati aktivno znanje rada na računaru;
- 5) Uvjet da kandidat treba imati izbornu iskustvo, rad na poslovima kontrolora izbornih rezultata, rad na poslovima supervizora izbornih rezultata, rad na poslovima unosa izbornih rezultata i rad u biračkom odboru kao predsjednik ili član biračkog odbora;
- 6) Vrijeme od 5 godina na koje će biti imenovan kontrolor izbornih rezultata;
- 7) Rok od 15 dana, od dana objave javnog oglasa u kom kandidati trebaju da predaju svoje prijave.

(3) Nakon isteka roka za objavu javnog oglasa, izborna komisija provest će postupak intervjua sa svim prijavljenim kandidatima za kontrolore i imenovati kontrolora u skladu sa stavom (2) alineja 1) ovog člana. Rješenje o imenovanju kontrolora izbornih rezultata se odmah po donošenju dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine.

(4) Ukoliko na javni oglas iz stava (1) ovog člana ne bude dovoljno prijavljenih kandidata, izborna komisija imenuje kontrolore izbornih rezultata iz reda uposlenika grada/općine, odnosno drugih lica koje ispunjavaju uvjete predviđene javnim oglasom.

(5) Kontrolor izbornih rezultata se imenuje na 5 godina. Mandat kontroloru izbornih rezultata prestaje i prije isteka roka od 5 godina ukoliko kontrolor da ostavku, umre, bude razriješen od strane izborne komisije zbog neispunjenja obaveza ili izrečene administrativne mjere od Centralne izborne komisija Bosne i Hercegovine. U slučaju prestanka mandata izborna komisija imenuje novog kontrolora na osnovu procedure propisane u stavovima (1), (2) i (3) ovog člana.

(6) Kontrolor izbornih rezultata obavlja sljedeće poslove:

- obučava supervizora izbornih rezultata i referente za unos izbornih rezultata;
- vrši korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata matematičkih nepravilnosti u statističkim podacima na svim biračkim mjestima na kojima nisu ispoštovane sve propisane matematičke radnje i to:
  - a) vrši poređenje broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te korigira u testu tačnosti ukoliko nije ispravno utvrđeno u testu tačnosti, isto tako mijenja upisani broj potpisa ukoliko je birački odbor umjesto broja potpisa naveo podatak broja imena na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
  - b) korigira zbir broja nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića ukoliko nije tačno izvršen;
  - c) korigira ukupan broj važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravan i ne predstavlja sumu svih glasova po kandidatima za većinski glas ili sumu glasova po političkim partijama za sistem proporcionalnu zastupljenost;
  - d) korigira zbir ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravno utvrđen;
  - e) korigira u testu tačnosti poređenje ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji i zbira ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravno utvrđeno.

(7) Nakon izvršenih korekcija, kontrolor izbornih rezultata izornoj komisiji podnosi aplikacijski generisan Izveštaj za nevalidna biračka mjesta, s posebnim osvrtom na biračka mjesta iz stava (8) tačka e) ovog člana, gdje se test tačnosti razlikuje od 0, i za biračka mjesta na kojima je kandidat dobio više glasova od političkog subjekta za sistem proporcionalne zastupljenosti. Za navedena biračka mjesta kontrolor izbornih rezultata izornoj komisiji dostavlja aplikacijski generisane Zahtjeve za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanja utvrđenih rezultata, na daljnje postupanje. Izborna komisija ove Zahtjeve, ovjerene pečatom i potpisom, upućuje putem službenog e-mail-a Centralnoj izbornoj komisija BiH na odobrenje. Na osnovu zaprimljenih Zahtjeva Centralna izborna komisija BiH donosi Naredbe za otvaranje vreća i pravilno objedinjavanja utvrđenih rezultata, koje istim putem upućuje izornoj komisiji.

(8) Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine najkasnije 15 dana prije dana održavanja izbora imenuje Glavnog kontrolora izbornih rezultata, dva zamjenika Glavnog kontrolora i tri kontrolora izbornih rezultata iz reda zaposlenih u Sekretarijatu Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine.

(9) Kontrolori iz stava (8) ovog člana obavljaju sljedeće aktivnosti:

- vrše poređenje broja potpisa iz odziva, s obrasca brojnog stanja i s obrazaca za zbirne rezultate za sva biračka mjesta;
- vrše poređenje broja zaprimljenih i broja neiskorištenih glasačkih listića za svaki izborni nivo;
- vrše korekcije u aplikaciji po proceduri opisanoj u stavu (8) od tačke a) do tačke e) ovog člana za sva biračka mjesta na kojim kontrolori izbornih rezultata izborne komisije ne izvrše korekcije;
- vrše kontrolu izbornih rezultata unesenih u Glavnom centru za brojanje po proceduri opisanoj u stavu (8) od tačke a) do tačke e) ovog člana;
- provjeravaju osnovanost prigovora, žalbi i zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića;
- pripremaju izvještaj Centralnoj izornoj komisiji Bosne i Hercegovine o svim uočenim razlikama u rezultatima elektronskog i ručnog brojanja i drugim nepravilnostima s prijedlogom mjera za ispravljanje nepravilnosti.

(10) Kontrolori izbornih rezultata iz stava (8) ovog člana su direktno odgovorni Centralnoj izornoj komisiji Bosne i Hercegovine.

Član 44.

(Podnošenje prigovora i žalbe)

(1) Na odluku izborne komisije o imenovanju ili razrješenju kontrolora može se uložiti prigovor izornoj komisiji, najkasnije u roku od 72 sata od prijema odluke.

(2) Na odluku izborne komisije kojom je odlučeno o prigovoru može se uložiti žalba Centralnoj izornoj komisiji BiH u roku od 72 sata od prijema prvostepene odluke.

(4) Odluka Centralne izborne komisije BiH je pravosnažna i protiv nje se ne može uložiti žalba.

POGLAVLJE II – UNOS REZULTATA

Član 45.

(Prvi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora)

(1) U slučaju kada se prebrojavanje vrši upotrebom izborne tehnologije kojom se glasački listići broje automatski, automatsko prebrojavanje rezultata i prijenos rezultata glasanja vrši se odmah po zatvaranju biračkog mjesta. Nakon završetka navedenog postupka birački odbor vrši ručno prebrojavanje.

(2) Preliminarni rezultati izbora se evidentiraju na osnovu ručnog brojanja glasačkih listića i rezultata unesenih u JIIS BiH.

(3) Izborna komisija je obavezna da sa zelenih kopija ZR obrazaca utvrđene izborne rezultate sa svih redovnih biračkih mjesta za nivo vlasti iz člana 34. stav (1) tačka a) i b) najkasnije do 22.00 sata unijeti u JIIS aplikaciju. Za ostale nivoe vlasti iz člana 34. stav (1) tačka c) i d) ovog Pravilnika, izborna komisija utvrđene izborne rezultate sa zelenih kopija dostavljenih s redovnih biračkih mjesta unosi u JIIS aplikaciju intenzivno do 24.00 sata.

(4) Izborna komisija izborne rezultate iz stava (3) ovog člana, od biračkog odbora, pored zelenih kopija može preuzeti i putem slika obrazaca poslanih putem pogodne aplikacije, putem iščitavanja izbornih rezultata predsjednika biračkog odbora ovlaštenom licu u sjedištu izborne komisije ili na drugi pogodan način. Ukoliko izborna komisija unese izborne rezultate na neki od načina propisanih u ovom stavu obavezna je da kada dobije zelene kopije s izbornim rezultatima, provjeri unos izbornih rezultata.

(5) Za proces iz stava (3) ovog člana, izborna komisija može angažirati i ovlastiti koordinate, koji će s redovnih biračkih mjesta preuzeti zelene kopije obrazaca s izbornim rezultatima i uslikati original obrazac, te angažirati i ovlastiti osoblje koje će vršiti unos rezultata izbora o čemu donosi posebno rješenje.

(6) Nakon završenog postupka po proceduri iz stava (4) ovog člana, kontrolor izbornih rezultata izborne komisije vrši kontrolu izbornih rezultata propisanu u članu 39. ovog Pravilnika.

(7) Na osnovu postupka utvrđenog u stavu (3) i (4) ovog člana, Centralna izborna komisija BiH najkasnije pet sati po zatvaranju biračkih mjesta, u skladu s članom 5.29a Izbornog zakona BiH, objavljuje prve nepotpune preliminarne rezultate s redovnih biračkih mjesta.

(8) Izborna komisija je odgovorna za tačnost izvještaja koje dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Član 46.

(Drugi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora)

Izborna komisija, po istom postupku iz člana 45. ovog Pravilnika, nastavlja sukcesivno unositi izborne rezultate u JIIS aplikaciju sa zelenih kopija za nivo vlasti iz člana 34. stav (1) tačka c) i d) ovog Pravilnika, a najkasnije do 11.00 sati narednog dana od dana održavanja izbora za lokalne izbore.

Član 47.

(Objedinjeni izborni rezultati)

(1) Nakon što od biračkih odbora preuzme svu dokumentaciju i materijale za izbore, izborna komisija utvrđuje objedinjene izborne rezultate glasanja koje je provedeno u toj osnovnoj izbornoj jedinici za sve nivoe vlasti, i o tome sačinjava zapisnik koji se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta, a najkasnije do 19.00 sati, narednog dana od dana održavanja izbora.

(2) Ukoliko izborna komisija nije u mogućnosti objединiti utvrđene izborne rezultate zbog toga što birački odbor nije pravilno izvršio brojanje glasačkih listića, ili radi odstupanja koja ukazuju na neregularnosti kod brojanja glasova, kontrolor izbornih rezultata izborne komisije vrši rješavanje svih validacijskih grešaka na tim biračkim mjestima najkasnije 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

(3) Nakon što istekne rok iz stava (2) ovog člana Centralna izborna komisija BiH na osnovu izvještaja Glavnog kontrolora Centralne izborne komisije BiH izdaje naredbu izbornoj komisiji o otvaranju vreća s glasačkim materijalom i brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata na biračkim mjestima na kojim birački odbor nije pravilno utvrdio izborne rezultate.

(4) Po dobijanju naredbe iz stava (3) ovog člana, izborna komisija vrši pripreme za brojanje na način da imenuje tim za otvaranje vreća i brojanje glasačkih listića koji će vršiti brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i pisanim putem obavještava akreditirane posmatrače koji imaju pravo posmatrati rad izborne komisije i ovog tima, o mjestu i vremenu navedenog brojanja glasačkih listića. Izborna komisija organizira ponovno brojanje glasačkih listića odmah po dobijanju naredbe od Centralne izborne komisije BiH, vodeći računa o obaveznom prisustvu akreditiranih posmatrača.

(5) Tim za otvaranje vreće i brojanje glasačkih listića vrši brojanje glasačkih listića u skladu s procedurama za brojanje utvrđenim u članovima 34, 35, 36 i 37. ovog Pravilnika.

(6) Za potrebe ovog brojanja glasačkih listića, izborna komisija će timu za otvaranje vreće i brojanje glasačkih listića dostaviti sljedeći set materijala: obrazac Zapisnika s otvaranja vreće koji predsjednik izborne komisije ovjerava svojim potpisom i pečatom izborne komisije; odgovarajući obrazac za zbirne rezultate s kompletom pomoćnih obrazaca, ukoliko se broje glasački listići za nivo otvorene liste; dva plastična pečata za zaštitu vreća i jednu providnu plastičnu manju vreću.

(7) Centralna izborna komisija BiH će, za potrebe brojanja glasačkih listića iz ovog stava, izbornim komisijama dostaviti rezervne količine obrazaca za zbirne rezultate za nivoe za koje se provode izbori, koji na koricama imaju naljepnicu s oznakom "PONOVRNO OTVARANJE VREĆE".

(8) Sve rezervne obrasce koji ne budu iskorišteni, izborne komisije su obavezne vratiti Centralnoj izbornoj komisiji BiH s izbornim materijalom.

(9) Za potrebe pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i brojanje glasačkih listića iz stava (3) ovog člana, izborna komisija dužna je osigurati adekvatan prostor, s obučenim i certificiranim osobljem i mjerama sigurnosti.

(10) Sve izmjene podataka izborna komisija je dužna izložiti javno, kako bi bile dostupne javnosti.

(11) Po završenoj proceduri pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata iz stava (3) ovog člana, a najkasnije 3 (tri) dana do 19,00 sati na dan poslije dana održavanja izbora, izborna komisija dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH zapečaćenu providnu plastičnu manju vreću s originalnim obrascem za zbirne rezultate u koricama; zapisnik o broju glasačkih listića po kategorijama i pomoćne obrasce za drugi krug brojanja glasačkih listića po kandidatima, ukoliko je tim koristio pomoćne obrasce i zapisnik sa otvaranja vreće iz stava (6) ovog člana.

(12) Objedinjeni izborni rezultati glasanja u osnovnoj izbornoj jedinici upisuju se u obrasce za zbirne rezultate ZR (većinski glas i proporcionalna zastupljenost) na nivou osnovne izborne jedinice. Obrasci za zbirne rezultate na nivou osnovne izborne jedinice sadrže sve podatke koje sadrže i obrasci za zbirne rezultate na redovnim biračkim mjestima.

(13) Sve zaštitne vreće moraju biti zapečaćene odgovarajućim plastičnim pečatima na biračkim mjestima i jasno označene šiframa biračkih mjesta.

(14) Izborna komisija glasačke listiće s redovnih biračkih mjesta i preostali izborni materijal predaje Centralnoj izbornoj komisiji BiH počev od četvrtog dana od dana izbora, a najkasnije do osmog

dana nakon dana izbora do 24:00 sati. Zaštitne vreće moraju biti zapečaćene odgovarajućim plastičnim pečatima na biračkim mjestima i jasno označene šiframa nivoa i biračkih mjesta.

Član 48.
(Prijenos elektronskih rezultata)

(1) Predsjednik biračkog odbora, uz asistenciju operatera, vrši prijenos elektronskih rezultata s biračkog mjesta na glavni server.

(2) Rezultati iz stava (1) predstavljaju testne rezultate dobijene provedbom pilot projekta. Centralna izborna komisija BiH predstavlja javnosti rezultate putem iWeb portala.

(3) Ukoliko iz tehničkih razloga prijenos rezultata nije moguće izvršiti na biračkom mjestu, prijenos će se izvršiti u sjedištu izborne komisije na način da predsjednik biračkog odbora uklanja sigurnosni pečat s vreće, vadi korišteni optički skener, uključi ga i uz asistenciju operatera prebacuje rezultate s biračkog mjesta na glavni server.

(4) Nakon izvršenog prijenosa rezultata iz stava (1) iz optičkog skenera se vade SD kartice, koje moraju sadržavati oznaku biračkog mjesta na kojem su korištene. Postupak vađenja i pakovanja SD kartice propisan je članom 39. stav (6) ovog Pravilnika.

Član 49.
(Upoređivanje izbornih rezultata dobijenih elektronskim i ručnim brojanjem)

(1) Kontrolor rezultata obavještava Centralnu izbornu komisiju BiH o svim uočenim razlikama u rezultatima elektronskog i ručnog brojanja, u skladu s članom 43. stav (9) ovog Pravilnika.

(2) Nakon razmatranja izvještaja iz stava (1) Centralna izborna komisija BiH naređuje Glavnom centru za brojanje da izvrši upoređivanje izbornih rezultata dobijenih elektronskim i ručnim brojanjem.

(3) U Glavnom centru za brojanje, najkasnije 24 sata prije dana izbora, bit će postavljen i testiran radni prostor za upoređivanje elektronskih i ručno prenesenih rezultata. Prostor je obilježen zaštitnom trakom, a posmatračima će biti omogućeno da posmatraju proces upoređivanja elektronskih i ručno prenesenih rezultata. Posmatrači će biti obaviješteni o planu i vremenu upoređivanja rezultata, kako bi mogli da prisustvuju.

- (4) Elektronski rezultati sa optičkog skenera, koji su prebačeni na glavni server, nalaze se pohranjeni u RMS aplikaciji, koja je kompatibilna za upoređivanje s izbornim rezultatima ručnog brojanja koji su uneseni u JIIS.
- (5) Osoblje Glavnog centra za brojanje zaduženo za upoređivanje rezultata brojanja preuzet će SD kartice sa slikama glasačkih listića i slike unijeti u RMS aplikaciju.
- (6) Nakon toga elektronski i ručno prebrojani rezultati se unose u posebno formatiranu excel tabelu i to za pet kategorija: 1) ukupno listića ubačenih u glasačku kutiju, 2) važećih glasačkih listića, 3) nevažećih listića po izbornom nivou za svako biračko mjesto, 4) glasovi po političkim subjektima i 5) glasovi po kandidatima.
- (7) Za biračka mjesta za koja se utvrdi da su razlike između ručnog i elektronskog brojanja za kategorije iz stava (4) manje od 2%, preliminarni rezultati postaju službeni i nema daljnjeg upoređivanja.
- (8) Ukoliko se utvrdi da je razlika između elektronskog i ručnog brojanja na biračkom mjestu veća od 2%, vrši se upoređivanje na sljedeći način:
- a) Upoređuju se rezultati sa ZR ili ručno popunjenog obrasca i rezultati s FER ili štampanog obrasca elektronskih rezultata i utvrđuje se koji je obrazac ispravan (na primjer, očigledne greške u sabiranju ili naknadno promijenjeni brojevi na obrascima). Ukoliko se na osnovu ZR i FER obrasca ne može utvrditi razlog razlike između rezultata ručnog i elektronskog brojanja, prelazi se na sljedeću radnju.
  - b) Vrši se ponovno brojanje skeniranih slika glasačkih listića i ponovno brojanje glasačkih listića iz vreća s glasačkim listićima. Na osnovu rezultata ponovnog brojanja se ažuriraju FER i ZR obrazac. Ako se na taj način smanji razlika u rezultatima na ispod 2%, ažuriraju se preliminarni rezultati u skladu s rezultatima brojanja. Ako se ponovnim brojanjem ne smanji razlika između ručnog i elektronskog brojanja na ispod 2%, prelazi se na sljedeću radnju.
  - c) Provodi se forenzika individualnih glasačkih listića tako da se svaki glasački listić uporedi s njegovom slikom iz skenera pomoću QR koda. Takva forenzika može pomoći da se utvrdi, na primjer, da su glasački listići dodani naknadno ili namjerno

poništeni nakon skeniranja (slika skeniranog glasačkog listića koja nema iste oznake koje poništavaju glasački listić, što upućujući da su glasački listići dodani ili poništeni tokom ručnog brojanja). Za sva biračka mjesta na kojima se forenzikom smanji razlika u rezultatima na ispod 2%, ažuriraju se preliminarni rezultati u skladu s odlukom Centralne izborne komisije BiH.

(9) Ako se niti jednom od tri radnje iz stava (6) ne smanji razlika u rezultatima ručnog i elektronskog brojanja glasova na ispod 2%, te se utvrdi da je prekršen Izborni zakon BiH i utječe na dodjelu mandata, Centralna izborna komisija BiH će donijeti odluku o takvim rezultatima koja uključuje i mogućnost poništenja izbornih rezultata za biračko mjesto za koje se vršilo upoređivanje rezultata.

POGLAVLJE III UTVRĐIVANJE IZBORNIH REZULTATA – član 5.29 Izbornog zakona BiH

Član 50. (Utvrdjivanje izbornih rezultata)

Centralna izborna komisija BiH utvrđuje i objavljuje izborne rezultate nakon objedinjavanja rezultata glasanja s redovnih biračkih mjesta i rezultata dobijenih prebrojavanjem glasova u Glavnom centru za brojanje, i to: glasova iz mobilnih timova, odsustva, biračkih mjesta za glasanje nepotvrđenim-kovetiranim glasačkim listićem, glasovi pristigli putem pošte i iz DKP, najkasnije 20 dana nakon održavanja izbora.

Član 51. (Uvid u utvrđene i objavljene izborne rezultate)

Centralna izborna komisija BiH odmah po donošenju odluke o objavi izbornih rezultata, u detaljnom tabelarnom prikazu rezultata glasanja na nivou biračkog mjesta po političkim subjektima i kandidatima stavlja na raspolaganje javnosti putem internet-stranice Centralne izborne komisije BiH.

POGLAVLJE IV POTVRĐIVANJE IZBORNIH REZULTATA

Član 52. (Ponovno brojanje i potvrđivanje izbornih rezultata – član 5.32 Izbornog zakona BiH)

(1) Centralna izborna komisija BiH, nakon završetka ponovnog brojanja glasačkih listića i isteka roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, a najkasnije 30 dana od dana održavanja izbora, potvrđuje izborne rezultate.

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana Centralna izborna komisija BiH će potvrditi izborne rezultate najkasnije 45. dana od dana održavanja izbora u slučaju:

- a) ako je proces ponovnog brojanja glasačkih listića po zahtjevima ili po službenoj dužnosti u Glavnom centru za brojanje bio takvog obima da uz sve raspoložive kapacitete nije moguće završiti potvrđivanje rezultata u roku od 30 dana od dana održavanja izbora,
- b) ako proces zaštite izbornog prava nije moguće završiti u roku od 30 dana,
- c) ako je Centralna izborna komisija BiH poništila ili odgodila izbore na određenim biračkim mjestima, i
- d) izuzetno i u drugim opravdanim slučajevima kada je nužno produžiti rok od 30 dana od dana održavanja izbora.

Član 53.
(Objava potvrđenih izbornih rezultata)

Centralna izborna komisija BiH potvrđene izborne rezultate, s raspodijeljenim mandatima i imenima kandidata unutar tih političkih subjekata objavljuje u službenim glasilima, internet-stranici Centralne izborne komisije BiH i sredstvima javnog informisanja.

POGLAVLJE V PONIŠTENJE IZBORA – član 2.10 Izbornog zakona BiH

Član 54.
(Poništenje izbora)

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine će poništiti izbore u izornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu, ukoliko ustanovi da je za vrijeme glasanja, ručnog brojanja i/ili elektronskog brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na raspodjelu mandata ili na konačno pozicioniranje kandidata na kandidatskoj listi ili koje na drugi način mogu utjecati na rezultate izbora.

Član 55.
(Ostali slučajevi poništenja izbora)

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine će poništiti izbore i kada nije moguće utvrditi rezultat izbora ni u postupku ponovnog kontrolnog brojanja.

DIO PETI – ZAVRŠNE ODREDBE

Član 56.
(Šematski prikaz)

Sastavni dio ovog Pravilnika su i šematski prikazi načina pakovanja izbornog materijala.

Član 57.
(Obrasci)

Sastavni dio ovog Pravilnika su:

1. Zapisnik o radu biračkog odbora – ZARBO,
2. Obrazac za brojno stanje BS (lokalni izbori) – redovno biračko mjesto,
3. Obrazac za brojno stanje BS (Grad Mostar) – redovno biračko mjesto,

4. Obrazac za zbirne rezultate ZR – većinski glas (za biračko mjesto, za Glavni centar za brojanje i izbornu komisiju),
5. Obrazac za zbirne rezultate ZR – proporcionalna zastupljenost (za biračko mjesto, za Glavni centar za brojanje i izbornu komisiju),
6. Pomoćni obrazac za brojanje,
7. Primopredajni obrasci PO,
8. Obrazac Zapisnik BO-IK Lokalni izbori FBiH,
9. Obrazac Zapisnik BO-IK Lokalni izbori RS,
10. Obrazac Zapisnik BO-IK Grad Mostar,
11. Obrazac Zapisnik IK CIK BiH,
12. Zapisnik o broju glasačkih listića po kategorijama (ZGLK)
13. Zapisnik s otvaranja vreće,
14. Pomoć drugog lica – PDL obrazac i
15. Obrazac elektronskih rezultata (FER).

Član 58.
(Obaveze učesnika u izbornom procesu)

Svi učesnici u izbornom procesu će aktivnosti propisane ovim Pravilnikom provoditi po preporukama i mjerama koje su propisali nadležni organi u Bosni i Hercegovini za vrijeme trajanja stanja prirodne nepogode i druge nesreće, odnosno vanredne situacije.

Član 59.
(Primjena propisa)

Na sva pitanja koja nisu regulirana ovim Pravilnikom primjenjuju se odredbe Pravilnika o provođenju izbora ("Službeni glasnik BiH", br. 31/24 i 43/24).

Član 60.
(Stupanje na snagu i objava)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i internet-stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj: 05-1-02-2-1870/24
Sarajevo, 29.08.2024. godine

